

Újabb névsor: hazaérkezett munkaszolgálatos hadifoglyokról

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 40. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 OKTOBER 2.
5709 TISRI 18

ROMBOLÁS ÉS UJJÁÉPÍTÉS

**Európa legnagyobb zsidó hitközségének
1943—1946-os évi jelentése**

Történetírás és napló, hitéleti történetírás és a zsidó közösség kollektív naplója: műfajilag ez a Pesti Izraelita Hitközség elöljáróságának jelentése az 1943-as, 1944-es, 1945-ös és 1946-os esztendőkről.

Izgalmas olvasmány Európa legnagyobb mai zsidó hitközségének ez a beszámolója izgalmas, mert a világtörténelem egyik legizgatottabb korszakáról szól: oly időről, amikor nem számított az ember és értékeinek volt az Isten képmására formált, isteni lélekkel telített ember életel.

„A Hatszázazerről”

„A mai elöljáróságunk, amely már a világtörténelmi vész után került a hitközség élére, nem kellene visszafordítania tekintetét és nem kellene számot adnia arról, ami a vészben a pesti zsidósággal történt. De azok, akik Európa legnagyobb zsidó hitközségét ma irányítják, kötelességüknek tartották a retrospektív beszámolót, sőt a visszatérő elszámolást is, mert az volt a véleményük, hogy így — csak így — tudják helyreállítani a magyar főváros zsidó életének és közösségének folytonosságát. Ez az évi jelentés eleven emlék azokra a rosszindulatú

híresztelésekre, amelyek arról szóltak, hogy a mai vezetőség nem akar semmiről sem beszámolni és nem óhajt semmiről sem elszámolni. Most egyszerre kiderült, hogy ez a vezetőség beszámolt és elszámolt olyanek helyett is, akik már nincsenek életben, vagy nincsenek helyükön és akik helyett a maiaknak nem lett volna kötelességük évi jelentést előterjeszteni. Stöckler Lajos elnök és az elöljáróság azt akarta, hogy a pesti maradék zsidók mindenről teljes és tökéletes képet kapjanak.

Mivel kezdődik — jaj, mivel kezdődhet? — ez az évi jelentés? Megemlékezéssel.

„Nincsen család — olvassuk a Pesti Izraelita Hitközség elöljáróságának összefoglaló jelentése fölén — ahol no volna veszteség. A megpróbáltatások szörnyű idejében két kézzel aratott sorainkban a Hallel. Árvek vagyunk valamineg nyien és közös, nagy fájdalom munkában legelső sorban a hat százazerről kell megemlékeznünk. Azokról, akik a deportálókáborok és halálmenetek mártirjai. Minden testvérünk-ről, akiket gyilkosok pusztítottak el csak azért, mert Izrael népéből valók voltak.”

A 600.000 magyar-zsidó mártírról szóló kollektív megemlékezés után külön óhalon szerepelnek a képviselőtestület, a rabbiság és az alkalmazzottak elhunytjai és mártirjai.

Nincs a felsorolásukban rangsor. Az élők sorából elköltözött hitközségi címök neve épúgy az átvétél megfelelő betűjénél szerepel, mint a meghalt hitközségi alapszt neve.

A német megszállás

1943. októberében jelent meg a Pesti Izraelita Hitközségnek a mostani megelőző évi jelentése. Azóta nem került beszámloló a képviselőtestület és — azon keresztül — a közösség elé.

1944. március 19-én vonultak be Magyarország területére Hitler hadosztrályai. Vétlenül éppen e napon harcolta közgyűlést a Pesti Izraelita Hitközség képviselőtestülete. Az egybegyűlt képviselőtestületi tagok között már különböző „rémhírek” terjedtek el a nácok szándékairól, zsidók összefogdosásáról. Utólag kiderült, hogy való hírek voltak. A zsidó élet reprezentatívai szorongó hangon emlekeztek meg Kossuth Lajos halálának fel-százados évfordulójáról, azután — némiképp elfogadva az 1944-es esztendőre előterjesztett költségvetési tervezetet, majd hazasiettek.

1944. március 21-én — a Gestapo parancsára — megalakult az első Zsidótanács, amelyet a németek hitközségi „jogkörrel” ruháztak fel.

A megszálló csapatok parancsnokai és a német po-

litikai rendőrség szervei egyre súlyosabb követelésekkel támasztottak a zsidósággal szemben. Külön „ételgyűjtemény” volt a magyar politikai rendőrségnek. „A történelmi igazságok tartoznak — hangsúlyozta a mosi körre adott jelentés — annak, ha nem hallgatjuk el, hogy hitközségünk és összes intézményei teljesen elvéreztek az igénylések teljesítése közben.”

A hitközség alkalmazottai kötelességérzetből sok esetben ellendületi jeleket ki és töltök lehetetlen szabadságok a németek kiszolgáltatásai.

A sárga csillag kora

1944. március 31-én jelent meg „a zsidók megkülönböztető jelzéséről” szóló magyar kormányrendelet, amelyet rendelték az öngyűlölet.

1944. május 6-án a Belügyminiszter kimutatta az új Zsidótanácsnak, pontosabban: a Magyarországi Zsidók Szövetségének intézőbizottságának tagjait. Képviselőket kaptak benne a hitélet zsidói is.

1944. június 15-én megjelent a „sárgacsillagos házak”-ról írt távközlési rendelet, amely „gettósítók” a főváros zsidóságát.

A szörnyű hátkörben sokan kitéréssel próbálták „menekülni”, sokan magányosan állt keletlelleleket szerveztek. Tény, hogy a Magyarországi Keresztény Zsidók Szövetségénél az

Ára 1 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

alakulás idején körülbelül 70.000 ember jelentkezett.

Szétfeszítottemények

1944. október 15-én, amikor a rádióban felolvasták Horthy különbéké-ajánlatát, a „gettósított” zsidók azt hitték, hogy megmenekültek. A vélt felszabadulás mámorában leléptek a csillagokat.

De csakhamar kiderült, hogy *csalja reménység* volt az egész. Szálszék uralomra kerültek. Elkésződött a munkaképes zsidó férfiak és nők tömeges elhurcolása. A zsinagógákból fogolytáborok lettek. A nyilas gyilkosok szabadon garázdálkodhattak.

A katasztrófa napjaiban a Zsidótanács sok tagja egyszerűen ellúnt. A belügyminiszter újabb Zsidótanácsot jelölt ki, amelynek felettese a zsidóügyek miniszteri biztosa lett.

Külföldi mentőakciók

A Zsidótanács működő tagjai — a Vörös Hadsereg felszabadító közeledését várva — a semleges államok követségeihez kérték védelmet. A svájci, pápai, spanyol és portugál nagykövetségek meg is mentették sok ezer zsidó életét.

„Csak a legnagyobb hálával szólhatunk — mondja az évi jelentés — mindazokról, akik a magyar zsidóságot törtenelmének a legvégső napjaiban legálább igyekeztek oltalmat nyújtani az üldözötteknek. Nem mulasztottuk el hogy külön ki ne emeljük a svéd királynak és az ő budapesti követtségének határozat támogatását. Amikor arról a mentőakcióról a soha el nem múló hála érzetével szólunk, kimagasló az emlékezés Róbert Wallenberg svéd követi tükör nevére. Emlékezzünk ennek a szörnyű korszaknak egyik legnagyobb hősiére, a svéd királyi követségi tükör ura, mikor szembeállt a jogfosztó kormányval és fegyveres prítekjeivel. Emberfeletti volt, ahogyan fátorgást nem kímélve, minden veszedelem vállalva, hozta vissza az elhurcolt gyermekeket és szabaddá tette az öreg szülőket.”

Gettó és megmenekülés

1944 novemberének második felében két gettó kelekezett Budapesten. A nyilas hatóságok 4700 lakosukban 70.000 fővárosi zsidót akasztak össze pontoztatni. Ezekből — a külföldi követtség beavatkozására — hozzájárultak az V. kerületi „nemzetközi gettóhoz”, amely a védelemből felszerelt zsidók befogadására szolgált.

A Kárponti gettóban, a tulajdonképpeni gettóban, ezek és ezek száma már nem jutott hely a kijelölt lakásokban. Ezek nyíltok pincékbe, lépcsőházakba, köpnyűs folyókra kerültek.

A gettó Zsidótanácsának működéséről nincsenek részletek adatok. Ok? Stöckler Lajos, a hitközség mai elnöke, aki az akkori gettótanács élére állott és Domogkos Miksa, a hitközség mostani ügyvezetője, aki az ügyvezetést akkor is elvált, nem akartak — önmagukról írni. Hiszen ők ennek az évi jelentésnek a kibocsátói. Ismételjük: a mai elnök és a mai ügyvezető nem óhajtott beszámolni akkori tevékenységéről. De beszámolójukat feleslegessé is teszi az a tény, hogy a magyar közvélemény elnöke mindkettőjük szabadágrendjét tette ki a gettó korszakban tanúsított hősi magatartásukért.

Felszabadulás

A gettó 1945. január 18-án felszabadult. A Vörös Hadsereg csapatai meghozták a szabadságot!

„A palánkok leomlottak — olvassuk az évi jelentésben — és félreült emberroncsok látnak. Lyogtak az utcákon. Mindenki éhezett, senkinek sem volt meleg ruhája s a nagy kóroszban még jó ideig teljes letargia jellemezte háttérveinek. Nem volt már Zsidótanács, de minden segítséget és intézkedést tovább is tölünk várt mindenki. Romokban heverő hitközségi székfűzünkön irányítottuk ekkor az egész budapesti zsidóság életmentését. Kevesen segítettek. Mindenki inkább a maga dobogóját törődött. Az emberek elvesztett holmijuk után futkostak, hozzátartozóikat keresték, de a közösségi munkában résztvenni nem akartak. A romokban heverő és részben elpusztított Pesti Izraelita Hitközségtől várt mindenki segítséget. Gettóparicházisát befolyásoltan azoktól követelték mindent, akik meg is teljesen kifosztottak voltak.”

Stern Samu hitközségi elnök ügyvezetőt nevezett ki a gazdasági maradt apparátus élére. Ezt a megbízást Domogkos Miksa kapta.

1945 március 22-én a képviselőtestület előkerült, tagjai közgyűlést tartottak és új elöljáróságot választottak, amelynek élére Stöckler Lajos elnök került. Talán még csak nem állott hitközségi vezetőség olyan feladatok megvalósítása előtt, mint az elöljáróság, amelynek tagjai — a szó szerinti értelemben — két kézzel vártak neki a romok eltakarításának. Ejjel nappal folyt a ház munkája. Nagy erőfeszítéssel valahogy sikerült újból megindítani a hitközség életét.

Nemzeti támogatás

Idézünk az évi jelentést: „Egy bizonyos: ha külföldi zsidó testvéreink nem segítettek volna, nem sikerült az újjáépítési munka. Ha nem nyugtunk

felénk testvéri kezek a nagy zsidó családból, képtelenek lettünk volna a nehézségekkel megküzdeni.”

Kik segítettek? Legelsősorban és legnagyobb mértékben az American Joint Distribution Committee, amelynek támogatása felbecsülhetetlen értékű volt. Azután — kisebb-nagyobb mértékben — a Kadimah Society, a londoni Chief Rabbis Council, a Central British Fund, az Eumonia Mexikói Magyar Zsidó Egyesülete, továbbá az ausztriai zsidók és sok más zsidó szervezett.

Megfeszített munka

Munka, munka és munka! Már az új vezetőségre. Megfeszített munka. Szinte megolthatatlannak látszó feladatok. A pesti zsinagógák nagyrésze súlyosan megsérült. A két fő templomot is sok belövés, vagy légi bomba érte. Az első esztendő végén már minden templomban hálázó istentisztelet lehetett tartani.

Az iskoláig is súlyos probléma volt. Az Abonyi-utáni gimnázium épület hasznaveletlen volt. A Wesselenyi-utcai elemi iskola épületéből szükségkórház lett. Amikor azt ki-telepítették, ott koncentráldott a hitközség egész oktatása.

Külön fejezet a Zsidókórház rendbehozása. A hitközségnek ez a büszkesége — dr. Benedek László igazgató főorvos fiatalos lendülete után — újból megkezdhetette működését. Ma már szinte teljes mértékben elvégzi nagy feladatát: gyógyít és alkalmat ad a zsidó orvosoknak tudományos kutató munkájuk elvégzésére is.

Harc a neo-antiszemizmussal

Kevéssel a felszabadulás után a magyar zsidóság már harcot indíthatott a neoantiszemizmussal ellen. Váltakozó rossz az elnevezés! Nincs szó új antiszemizmusról! Csak a megmaradt régi fasiszma buji előodujából.

„Felcsúdtunk — hangoztatja az évi jelentés — a demokrácia zászlajára. Hitünk az egyenlő jogokban és az ország igazság győzelmében. Nagy bizakodással indultunk, de nem hallgathatjuk el, hogy ezen a ponton csalódás ért bennünket. Az összeüzlött fasiszma népi Magyarországon ismét erőre kapott az antiszemita igazság.”

Az ugyanezzel „neoantiszemizmussal” alátámasztotta az a természetes jelenség, hogy a deportálásokból visszatért zsidók jelentkeztek másoldandó lévő holmijukért. És az emberek rosszává váltak köztük, hogy nem halltak meg utolsó szót.

A Pesti Izraelita Hitközség első pillanattól kezdve kezdte üzemeltetni az új antiszemizmussal. Küldöttségeket nemzett a magyar demokrácia minden fórumához, hogy figyelmeztesse

az ország vezetőit a fasiszta jelenségre.

A jövőben is gondoskodni kell majd arról, hogy a legkisebb antiszemita jelenséget se lehessen „elkenni”. A magyar zsidóság új vezetői elhatározták, hogy — mint az évi jelentés hangoztatja — idejében félrevertik a harangozat.

Amíg a Magyar Izraelita Országos Irodájának teljes működése megindult, a pesti zsidóság vezetőinek kellett a vidék védelmében is eljárni.

„A cionizmus térhódítása”

Az évi jelentés külön foglalkozik „a cionizmus térhódításával”. Megállapítja, hogy az ország összefogása és a zsidó egység megteremtése volt a felszabadítás után az új vezetőség célja. Ennek következtében a hitközség élére nagyobb számban kerültek cionista előjárók is. Így jutott súlyos alkalmatosság életünkben az a cionista tábor, mely a multban az akkori vezetőség felfogása miatt csak tessék-lássék képviseltet birt nálunk. Számunk tehát mindazokkal az energiákkal és nemességekkel, melyek a cionista ideológiában feltalálhatók. Megértettük, hogy a galuti zsidóság soraiban vannak olyanok, akik az elzenvedett csapásokat és szörnyű veszteségeiket képtelenek elfelejteni. Számolni kellett azokkal, akiket kiirtott családtagjaik véres árnyai kísértettek s akik ezért felejtani nem tudnak.”

A Pesti Izraelita Hitközség a pozitív zsidó gondolat jegyében kezdte meg működését a demokratikus Magyarországon. A pozitív zsidó gondolat vezérlő csillaggal ügyszólván a semmiből teremtetle újá Európa páncs ma legnagyobb hitközségét!

A megújított pesti zsidóság nem volt bosszúálló. Ahogy az évi jelentés bevezető része végén olvasható: megbékülést, összefogást és felekezeti egységet követelt.

„Hivatali elődeink helyett”

A pénzügyi ügyosztályra vonatkozó részről kielejűk a következőkkel:

„Mi sem lenne könnyebb, mintha egy a terrorselekményekre és a háború rombolására való hivatkozással egyszerűen kibagytuk mai évzárunk jelentésünkben azokat az éveket, amelyekről hivatali elődeink nem adtak számolót a mostani vezetőség csak nevezett — rekonstrukció adatalból — zárszámadással beborjazzunk. Tudjuk és bizonyosra mindenképpen tudtában vannak, hogy nem a miénk a felelősség a megpróbáltatásokkal telítődött múltért.”

Sem a pártot, sem a hágal, sem a bécsi hitközség évi jelentésében nem található ilyen multbeli adatok. Ott nem is kérezték meg a nagyrészt elkallódott zárszámadások pótlását.

De a pesti zsidó hitközség elöljáróságának évi jelentésében állapítja meg: Hivatali elődeink helyett pótoljuk a korábbi esztendőik elszámolásait.

Részletesen beszámol az évi jelentés arról is: mikép igyekeztek a vezető hitközségi pénzügyi körök „megmenteni” az inflációs időkben a hitközség kis vagyonát és pénzének értékét. Izgalmas munka volt a pénzügyek intézése a „sima pengő”, a „mülpengő”, a „B-pengő” és az „adópengő” korszakában. A jól sikerült stabilizáció utáni helyzetről majd a következő évi jelentés számol be. A most közzétett zárszámadások 1946 július 31-ig terjednek.

Kedvezőbb

népesedési adatok

A hitközségi anyakönyvi hivatal adatai arról tanuskodnak, hogy — a pesti zsidóság nem tekinthető kihaltállapotban lévő közösségnek! A számok erős életakarát jól tanuskodnak!

1943-ban 512, 1944-ben 281, 1945-ben 30, 1946-ban pedig 348 születés történt.

Reméljük, hogy a születések száma a jövőben igen erős emelkedést fog mutatni, mert ugrásszerűen emelkedett a házasságkötések száma!

1943-ban 394, 1944-ben 251, 1945-ben 370, 1946-ban pedig 1513 házasságot kötöttek.

A halálozások száma lényegesen csökkent, pedig a maradvány zsidóság korábbi megosz-lása az idősebb évfazatoknak kedvez.

1943-ban 2158, 1944-ben 7008, 1945-ben 8910, 1946-ban pedig 1609 haláleset történt. Tavaly tehát sokkal kevesebben haltak meg, mint az 1943-as esztendőben.

A Pesti Izraelita Hitközség méltó lesz az „Európa legnagyobb hitközsége” jelzőre!

A 170 millió dollár még mindig nincs együtt

Az amerikai United Jewish Appeal vezetősége a nagyünnepük előtt megállapította, hogy a már hosszú ideje folyó gyűjtés eddig nem jutta a világ zsidóságának megsegítésére fordítandó 170 millió dollárt összehozni. Felhívást intéztek az összes amerikai zsidó hitközséghez, hogy fokozzák gyűjtési erőfeszítéseiket.

Herbert H. Lehman bejelentette, hogy az európai zsidóság igen nehéz körülmények között él. A segítségre tehát teljes egészében szükség van.

Glosszák a hétről

A „BÉCSI „DER NEUE WEG” érdekes cikket közöl Georg Brandes és Herzl Tivadar kapcsolatairól.

Brandes, a világhírű zsidó író, sokáig nem értette meg a cionizmus lényegét és szembe helyezkedett a Palesztina-gondolattal. Ugy vélte, hogy elég, ha a zsidóság, mint Dániában tette, minden országban kivívja a jogait.

Amikor Herzl levélben kérte fel a cionista törekvések támogatására és elküldte neki a Der Judenstaat első példányainak egyikét, Brandes gunyos választ adott.

Egy anekdotát írt feleletül Herzl Tivadarnak. Az anekdota szerint IV. Frigyes Vilmos Palesztinába akarta küldeni országát zsidóit. Mendelssohn bankár, aki bejáratos volt az udvarhoz, így szólt az uralkodóhoz:

— Felső, ha ez megtörténik, nekem csak egy kívánságom van — az, hogy Palesztina követe legyen Berlinben.

Az első világháború után Brandes belátta: tévedett. És örömmel köszöntötte a megvalósuló Zsidó Nemzeti Öltönyt, ugyanúgy, mint Maximilian Harden, aki a cionizmus ellenségéből lett halála előtt a cionizmus barátja.

Mennyivel inkább értékelné a Palesztina-gondolatot Georg Brandes napjainkban, amikor őt, az Igazság rettenetetlen bajnokát, ézerszeresen lázítaná fel az „Exodus 1947” esete és a sok más vérlátító eset!

A HOLLAND KÜLÖG-MINISZTER a következő szavakkal fejezte be a hontalanok

befogadásáról mondott nagy beszédét:

— Sürgősen 5000 zsidót kívánunk beengedni az országba a németországi táborokból. Tudjuk, hogy milyen értéket jelentenek Hollandiának a zsidók és nem nyugszunk addig, amíg nem növeljük országunkban a zsidók számát. Azt akarjuk, hogy Hollandia mielőbb visszanyerje normális képét és ezért elősegítjük, hogy a zsidók gyorsan beilleszkedhessenek életünkbe, visszanyerve a régi gazdasági pozícióikat!

Igy beszélt a holland külügyminiszter!

Igen, Hollandiában senki sem örül a zsidók lélekszámfoglalkozásának. Ellenkezőleg: a józan közvélemény — mint a külügyminiszteri beszéd kifejezésre juttatta — szeretne minél több zsidót látni az országban. A zsidók érdekében? Nem! Hollandia érdekében! Mert régi igazság, hogy a zsidók szorgalmas és tehetséges üdvére szolgál a befogadó országoknak!

Hollandia másodikban teljesít történelmi hivatást a zsidókkal kapcsolatosan. Oda hívta őket a spanyolországi kiűzetés után. És most odahívja őket az internálótáborokból.

ELISE MARX SORSÁRÓL már több cikk jelent meg a világsajtóban.

A Marx-családnak ez az öreg sarja, aki zsidóvallású, a ma-inzi DP-kórházban, a hontalan zsidók között tengődik.

Mint a Berner Tagwacht, a svájci szociáldemokraták lap-

ja, írja: Elise Marx-nak szellemileg is joga van a Marx-névhez. Mindig a szabadságért küzdött és az elnyomottakért szállt síkra. Költészetével a szabadság ügyét szolgálta.

A náci-korszakban a „Morgen” című zsidó folióirátban jelentek meg vigasztaló versei, amíg a lapot meg nem szüntették és a költőt internálótáborba nem vitték.

Férje ott meghalt. De Elise Marx túlélt a világtörténelem viharát. S bár mindenét elvesztette és koldusbotra jutott, ma is írja az üldözötteket és megtiportakat, a hontalanokat felrázó költeményeit.

Ahogy Rosa Luxemburg mondta: „És mégis, bármilyen történet, folytatni kell!”

EGY HIRHEDT ZSIDÓKINZÓ kiadatása iránt telte meg mult héten a szükséges intézkedéseket — a budapesti népiügység előterjesztésére — az igazságügyminisztérium. Csorba Zoltán széköt százasos és volt HÉV-főintézőről van szó, akiről tavaly már az Uj Élet is megemlékezett.

Herzog Imre műszerész-mester (VI., gróf Zichy Jenő-utca 4.) most a következőket írta az Uj Élet-nek:

„Sós Endro bajtársunk, akinek ragyogó cikkei hétről-hétre feszülten várjuk, többször írt már a „péti pokol”-ról. Engedjék meg, hogy kiegészítsem a mondánivalóit. Csorba Zoltán, aki péti táborparancsnok és a 101/353 musz.-század parancsnoka volt, napi 18 órát a legszadistább módon dolgoztatta a zsidókat, munkaközben állandóan ültötteverte őket. A srékesfehérvári kórház által leszerelendőnek kijelölt súlyos betegeket is dolgoztatta, majd átadta a németeknek. Keretlegényekkel kirabolta a századot és Hegyeshalomig, 9 napon keresztül, szinte éltlen-szomjan hajszolta. Zircen az apátság emberei kenyeret és almát akartak adni a munkaszolgálatosoknak, de Csorba pusztussal kergette el az embereket. Amikor Moson-Magyaróváron a körletparancsnok módot akart adni, hogy a zsidók megkapják hazulról külföldi védelveiket, Csorba öntevékenyen, parancs nélkül, átadott 100 embert az SS-pribékeknek. A 100 emberből 92 elpusztult. Később Csorba Fertőrákoson lett táborparancsnok. Gumibottal járt-kelt és agyba-

Ünnepélyes alkalmakra kitűnően beváltak

a REBENWURZL orth. kóser szalámi-és feldagott-különlegességei, valamint melegíthető kolbász és pároskészítményei

Rendelje meg szükségletét időben

Yldékre is gépen szeletelve szállítunk előlázegzett alkalmi rendeléseket

REBENWURZL S. és I. Rt.
BUDAPEST

Gyár és üzlet: Kazinczy-u. 41. Tel.: 421—639

Laudon-u. B. Telefon: 426—659

Főlerakat: Garay-tér 17.

Sürgőnyeim: BÓSZOR BUDAPEST

Főbe verte az embereket. 20 zsidót a keretével formálisan agyonvertett.

Csorba tudta, hogy mi vár a németeknek átadott munkaszolgálatosokra, mert már 1944 júliusában hangosan kijelentette Pétfürdőn a szatara előtt:

— A zsidók helye Németországban van, a gázkamrákban! Nem kell engedni, hogy itt szabadon fertőzzék az országot!

Csorba méltó partnere volt Mudrony Gábor volt hadapródjelölt-szakaszvezető, képviselő, aki szintén sok zsidó haláláért felelős.

A szemtanú soraihoz nem kell kommentár!

*

ÉRDEKES FELJEGYZÉSEK találhatóak György Ferencnek a magyar ellenállási mozgalomról szóló cikksorozataiban arról, hogy bizonyos egyházi körök még az 1944-es esztendő legveszélyesebb pillanataiban is a térítésre helyezték a fegyvert.

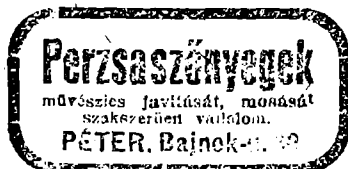
Míg a belga és francia katolikus püspökök egyenesen utasították a papokat, hogy a zsidók szorult helyzetét ne használják fel térítésre, nálunk még a nyilas briganták szuronyai előtt is lélekhalászás folyt.

„Köhler atya és Krisztina testvér — írja György Ferenc — bementek a lezárt csillagos házakba és ott kereszteltek. Előfordult, hogy munkájuk közben a nyilasok behatoltak az épületbe. Ilyenkor minden előkészítés, tanítás nélkül megkeresztelték azt, aki a szentkeresztségre vágyott...

Valóságos tömegkeresztelést folytattunk... A tanfolyamoknak szervezője dr. Kis György zsidó származású esperes volt... Gusztáv Béla zsidó származású pap bement a lezárt gettóba... Szirmai Józsefné ugyancsak zsidó származású hitoktató színtén a gettó zsidóinak akart lelki vigaszt nyújtani...

Szóval: térítettek, térítettek és térítettek. Belgiumban és Franciaországban ezalatt ezrével, tízezrével adták az életmentő keresztleveleket térítés nélkül is.

Ez a különbség a külföldi és hazai egyházi körök mentalitási között!

A zsidó egyetemi ifjúság problémái

Magyarország felszabadulása megadta a tanulásra való lehetőséget azoknak a zsidó fiataloknak, akik esodával határos módon életben maradtak. E fiatalok problémáinak megoldására alakult 1945 tavaszán a Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezete, mely magában foglal minden zsidó egyetemi hallgatót, aki elismeri a zsidó probléma fennállását akár gyakorlati, akár elvi szempontból. A Zs. E. H. Sz. az a csúcsszervezet, amelybe pártállásra való tekintet nélkül beléphet minden zsidó egyetemi hallgató, aki a zsidósághoz tartozónak érzi és vallja magát.

A megmaradt tanulmányzó zsidó egyetemi ifjúság szociális helyzete teljesen kiáztatott és reménytelen volt 1945 tavaszán. Ennek a reménytelen ifjúságnak segítésére az American Joint Distribution Committee, melynek nagyvonalú segítségével lehetővé tette, hogy azonnal elkezdhesse vagy folytathassa tanulmányait.

Négy diákhonban 120, majdnem kivétel nélkül teljesen árva, nincstelen egyetemi hallgató kap teljes ellátást és a lehetőségekhez képest képzelmű és nyugodt otthont, ahol készülhetnek tanulmányaikra. Legnagyobb problémájuk, hogy központossá ekeket az otthonokat és felépítéssük Európa legnagyobb zsidó kollégiumát, minőségben és befogadóképességben egyaránt.

Másik legnagyobb problémája a Zs. E. H. Sz.-nek a képzésmogatlanság. Jelenleg 600 zsidó egyetemi hallgató kap havi 40 Ft-os tanulmányi segélyt, ami bizony igen kevés, de még így is háromszázan vannak olyanok, akik még ezt a csekély összeget sem kaphatják meg.

Két menzán összesen kb. 400 hallgató kap napi háromszori ellátást, mely az átlagos 1700 kalóriával talán a felét sem fedezi egy fiatal, sokat éjelező és dolgozó szükségletének.

Másik nagy probléma a ruhaellátás kérdése. A felszabadulás után nagyon sokan voltak kénytelenek kimustrálni SS uniformist viselni. E tekintetben most javult a helyzet, de a fehérnemű, cipő és felsőkabátellátás még most is elégtelen probléma.

Végül az egyetemi hallgató legnagyobb fájdalma: a tan

könyvek hiánya. A mindennapi gondokkal küzdő tanuló ifjú nem gondolhat olyan „fényűzésre”, mint amelyet a könyvek vásárlása jelent. A segítő szervek legelsőrendű feladata az éhezők és rongyosok ellátása, a könyvvásárlásra bizony már nem marad semmi.

Ebből a rövid pár sorból világosan látható, hogy a zsidó egyetemi hallgatók szociális helyzete még rengeteg kívánnivalót hagy hátra. Nincsenek nagy igényeik és mégsem teljesülhetnek, emellett még rengeteg akadály húzódik útjukba tanulmányaik végzése közben. Mindezek ellenére a különböző tárgyakból a vizsgákon 75% uk ért el kiűnő és jó minősítést. A szervezet megalakulása óta 17 hallgató nyerte el diplomát a legszelb eredménnyel: summa cum laude minősítéssel.

A szervezet kulturális munkája is figyelemreméltó. Fennállásuk óta számos nyilvános és zártkörű előadást, irodalmi, valamint zenecsoport rendeztek hatalmas sikerrel. Ezenkívül pedig a különböző cionista és nem cionista pártok egyetemi frakciói is rendkívül élénk és komoly munkát fejtenek ki. A demokratikus pártokban dolgozó zsidó egyetemisták a magyar társadalom demokratikus áttekintésében komoly munkát végeznek. Bizvást állíthatjuk, hogy a jelenleg tanulmányaikat folytató zsidó egyetemi ifjak méltó utódai lesznek a tragikus körülmények között kiűrt zsidó értelmiségnek.

Sajnos, a magyarországi zsidó társadalom kevés kivétellel mindezekig meglehetősen közömbösséggel figyelte a Zs. E. H. Sz. munkáját és ügyének elintézését még ma is kizárólag a Jointra bízák. 1500 ellátatlan, nagyrészt árva, tanulmányzó zsidó egyetemi hallgató kérés szoval fordul a zsidó társadalomhoz, tehetségűkhöz képest segítsék elő a zsidó ifjúság tanulási lehetőségét. A zsidó egyetemi hallgatók nemcsak kérnek, adni is akarnak a zsidó társadalomnak. Részt akarnak venni a zsidó közösség munkájában. El akarják végezni azt a hatalmas feladatot, melyet az elpusztítottakkal együtt sokkal könnyebben véghezvittek volna el.

Ehhez a munkájukhoz kéri minden együttérző becsületes zsidó ember támogatását.

A Keren Kajemeth ezévi munkaterve

A magyar cionista életnek fontos eseménye volt az elmúlt napokban M. Haerzochi a Keren Kajemeth Leisraep jeruzsálemi direktoriuma tagjának két heti tartózkodása Budapesten M. Haerzochi a KHL itteni munkatársaival megbeszélte és kidolgozta az Alap jövőévi munkatervét. Itt tartózkodása alatt megbeszéléseket folytatott a magyarországi zsidó körök vezető egyéniségeivel.

A Keren Kajemeth ez évre kidolgozott munkaterve a tavalnyi eredmények meghatározásához, vagyis hatszázezer forint megszerzését tűzte ki feladatául. E nagy feladat megvalósításához a zsidó társadalom minden rétegének megérésére és támogatására van szükség. Ebben a szellemében a KHL reorganizálta országos bizottságát, melynek elnöke dr. Körösy Kornél, alelnökei: Freund Nándor, Weisz Vilmos és Galsztajn Ottó. Az Országos Kuratórium tagjai: Stöckler Lajos, Steinitz Ernő, Stein Sándor, Sznuur Béla, Salamon Mihály, dr. Herszkovics Fehér, dr. Körösy Ferenc, dr. Görög Frigyes dr. Bodonyi Aladár, Somló Sándor, Stein Hermann, dr. Spiró Dezső, dr. Ceger Albert, Lázár Jenő, dr. Radó József, Hönig Zsófia, Róna Ede, dr. Benoschowsky Imre, dr. Ungár Béla, Schwartz Samu, Fränkel Jenő, Teszler Rachel, Józsa Lajos, dr. Roth Jónó, Weisz Rudolf, Pintér Oszkár, dr. Schwartz Béla, Kohn Mártonné, Weisz Viktor. A megválasztott elnökség máris megkezdte működését és az első ülésen elhangzott felszólások azt engedik remélni, hogy a magyar zsidóság összes rétegeinek a föld megváltására irányuló munkájába való bekapcsolását el fogja érni.

A MAGYAR CIONISTA SZÖVETSÉG

a jubileumi sékelév megnyitása alkalmából

1947 okt. 2-án csütörtökön délután 1/2 6 órakor

a Zeneművészeti Főiskola nagytermében nagygyűlést rendez

1. Megnyitó: Salamon Mihály a Magyar Cionista Szövetség elnöke
2. A népek földszéke előtt. Előadó: Péterfi Endre (Haifa) a Magyarországról Bevándoroltak Szövetségének elnöke.
3. ... és Sékel legyen a válságidő minden zsidónak. Előadó: Eledermann Oszkár.
4. Zárzó: Berger Géza. Közreműködnek: az ifjúsági kórusok. Belépés díjtalan!

A pestszentlőrinci zsidóság

a deportálásban és munkaszolgálatban elpusztult mártírtestvérei emlékének megörökítésére Pestszentlőrinc, Batthyány-utca 80. szám alatti templomban nevekket elhelyeztetik emléktáblán.

AZ EMLÉKTÁBLA FELAVATÁSA

1947 október hó 5-én, vasárnap délelőtt 10.30 órakor. Az emléktáblát dr. Berg József főrabbi tartja.

A gyásznapra tisztelettel meghívja a hozzátartozókat

Pestszentlőrinci Izraelita Hitközség Emlékmű Bizottsága

A nürnbergi ítélet zsidó vonatkozásai

1946 október elsején, tehát egy esztendővel ezelőtt hirdette ki világszerte nagy érdeklődéssel várt ítéletét Nürnbergben a Nemzetközi Katonai Törvényszék. Mind a nürnbergi per, mind az ítélet során végigvonultak a zsidó motívumok.

Ezeket a zsidó motívumokat világítják meg Sós Endre közeljövőben megjelenő *Népgyilkosság* című könyvének rendezőkeszűnkre bocsátott részletei.

Mit követtek el az európai zsidóság ellen az egy év előtt halálraítéltek és kevéssel időbb kivégzett náci gonosztevők?

Göringet nem feszélyezték törvényes korlátok

A Nemzetközi Katonai Törvényszék által halálraítéltek, de közvetlenül az akasztás előtt öngyilkossá lett Hermann Wilhelm Göring már kevéssel a náci uralomra jutása után, 1933 március 4-én kijelentette Majna-Frankfurtban:

— Működésemben nem korlátoznak majd törvényes akadályok. Szokjanak hozzá ahhoz a gondolatához: nem azért vagyok a hivatalomban, hogy jogot alkalmazzak, hanem, hogy szétromboljam és kipusztítsam azt.

1938-ban — a nürnbergi ítélet szerint — Göring 1 milliárd márka pénzübirtságot szabott ki németországi zsidókra. Ezt az 1 milliárdot a hadsereg felfegyverzésére fordították.

Göring írta alá azt a rendeletet, amely Himmler-t bízta meg a zsidók ügyének legfőbb intézésével.

Göring 1941-ben külön dekrétumban utasította Himmler-t és Heydrich-et, hogy dolgozzanak ki „totális megoldást” az egész Európára a zsidók kérdés tekintetében.

Göring, mint a négyéves terv irányítója, megszervezte Európa különböző részein a zsidók élelmiszer-munkáját.

A nemzetközi bíróság semmiféle nyílt körülményt nem talált Göring javára, aki — mint Hitler után a nemzeti szocializmus első személyisége — minden gyilkosságról tudott és minden gyilkosságért felelős.

Ribbentrop sürgette Mussolinit, Lavalt és Horthyt

Joachim von Ribbentrop, akit a Nemzetközi Katonai Törvényszék köztudatalára ítélt és akit fel is akasztottak, 1942 júniusában felszólította Németországi vichy-i nagykövettől Lavalt 50.000 zsidó „átengedésére”. A nagykövet nyíltan megmondta, hogy ez az 50.000 zsidót Keletre akarják szállítani.

Ribbentrop 1942 szeptemberében felhívta a csatlósállamokban működő német diplomáciai

képviselőket, hogy mindenütt sürgessék meg a zsidók deportálását.

Ribbentrop 1943 április 17-én követelte Mussolini-nél a franciaországi olasz megszállási övezetben lévő zsidók deportálását.

Ribbentrop 1943 április 25-én részletekkel Hitler és Horthy megbeszélésén, amely a magyarországi zsidók kitelepítésével foglalkozott. E tanácskozáson — a jegyzőkönyv szerint — Ribbentrop közölte Horthyval, hogy a zsidókat vagy el kell pusztítani, vagy koncentrációs-táborokba küldeni. Más megoldás nincs.

Kaltenbrunner minden zsidót ki akart végeztetni

A köztudatalra ítélt Ernst Kaltenbrunner többször látogatást tett a mauthauseni haláltáborban és — különböző tanácskozások szerint — megsejmelte az ottani foglyok akasztással, lőttetéssel, valamint gázalás közölt kivégzését.

Kaltenbrunner bízta a Gestapo a háború végén az internálótáborok átköszöletését, vagy megszüntetését. Kaltenbrunner állításában arra törekedett, hogy a felszabadító szövetséges hadsereg egyetlen belsőit és zsidót ne találjanak életben.

Százával kerütek a Nemzetközi Katonai Törvényszék elé a Kaltenbrunner aláírásával ellátott Gestapo-utasítások. A vádolt tagadta aláírásának eredetiségét és azt állította, hogy nevét sokszor tudta nélkül tették bizonyos utasítások alá.

Rosenberg minden európai zsidó kiirtását követelte

Alfred Rosenberg, akit a nemzetközi bíróság ugyancsak halálra ítélt, szervezte meg azokat a különleges alakulatokat, amelyek azt a megbízást kapták, hogy rabolják ki a megszállott területeket. A különleges alakulatok 69.619 nyugati zsidó lakás minden holmiját szállították Németországba. Csupán Párisból 38.000 zsidó lakás berendezését vitték el.

Rosenberg rendelkezésére állították fel Keleten előbb a gettókat, majd a haláltáborokat.

Közelednek az őszi esték...

IRATKOZZÉK BE

Dr. LANGER NORBERT
ÜTNYELVŰ KÖLCSÖNKÖNYVTÁRÁBA

ANDRÁSSY-UT 58

Előfizetés csak

HETI 2 FORINT!

Befizetés hármikor. Naponta cserélhet.

A Pesti Izraelita Hitközség Előjárósága

Meghívó

A PESTI ISRAELITA HITKÖZSÉG KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK

1947 október 5-én (vasárnap) délelőtt 10 órakor

a hitközség nagy üléstermében (VII. Sip-u. 12. II. 33.) tartandó

rendes közgyűlésére

Napirend:

1. Elnöki előterjesztések
2. Országgyűlési jelentés az előjáróságnak 1943., 1944., 1945., 1946. évből kifejtett működéséről, ügy- és vagyonkezeléséről és az indokolás tárgyköze az 1943., 1944., 1945., 1946. (VII. 31-ig) évi zárszámadáshoz és mérleghez.
3. A Pesti Izraelita Hitközség számvizsgálóbizottságának jelentése.
4. A felmentvény megadása az 1943—1946. (VII. 31-ig) évekre vonatkozóan

Budapest, 1947 szeptember 26.

Stöckler Lajos s. k., elnök.

Az alapvető törvények 86. §-a követelési rendeltetés: 86. §. A közgyűlés csak akkor határozatképes, ha a képviselőtestületnek legalább 75 tagja van jelen.

Ha a képviselőtestületi tagok a közgyűlésen nem jelennek meg a határozatképesítéshez megadott számban, legfeljebb 10 napra újabb közgyűlést hívhat össze, amelyen a megjelölt képviselőtestületi tagok, tekintet nélkül számukra a meghívott közgyűlés napirendjére kiadott tárgyról érvényesen határozhatnak.

Rosenberg a Deutsche Arbeitsfront 1942-ben tartott birodalmi értekezletén kijelentette:

— Nem elégedhetünk meg ezzel, hogy a zsidók más államokba vándoroljanak, ki és itt, vagy ott nagy zsidó gettók legyenek. Nem. Ragaszkodnunk kell régi célunkhoz. A zsidókérdést csak abban az esetben oldottuk meg, ha az európai kontinensen minden zsidót kiirtottunk!

Amire Frank

nagyon büszke volt

Hans Frank, akit a nemzetközi bíróság köztudatalra ítélt, volt Treblinka és Maidanek legfőbb megszervezője.

Frank főkörmányzó-sága idején borzalmas méreteket ért el a lengyelországi zsidók üldözése. 3.500.000 zsidó akadt a főkörmányzó életre-halálra kiszolgáltatott „rabszolgái” között.

Frank 1941-ben a kormányzó-sági tisztviselők értekezletén így buzdította alárendeltjeit:

— Ki kell irtani a zsidókat, ahol találjuk őket!

1944 február 25-én Frank büszkén hangoztatta munkatársai előtt, hogy a 3.500.000 zsidó

ből már csak 100.000 él. A többit kivégezték.

Streicher grázdalkodásai

vagy:

Don Juan véres bosszúja

Julius Streicher, akit a Nemzetközi Katonai Törvényszék halálraítélte, tekintetbe a haláltáborok „szellemi atyjá”-nak. Azok a haláltáborok, akik a haláltáborok lakóinak örei és kivégzői voltak, az ő hírhedt lapjából, a *Der Stürmer*-ből szivták magukba a zsidógyűlöletet.

Streicher úgy lett antiszemita, hogy fiatalember-korában egyik szerelme elhagyta és egy zsidó férfit menyaszonnyá tett. Streicher állapotosított és — „csábító” zsidó férfit keresztül — minden zsidót meggyűlöl. Véres antiszemizmusa tehát voltaképpen — Don Juan bosszúja.

1933 augusztus 10-én ő irányította a nürnbergi zsinagóga felgyújtását. Ezenkívül: több zsidóellenes bojkottot szervezett.

Százával jelentek meg a *Der Stürmer* hasábjai „a nemzetközi zsidóság” teljes kiirtását követelő cikkek. Egyik cikkében azt jósolta: „Ötven év múlva a zsidók sirjai bizonyítják majd, hogy a gyilkosoknak és bűnösöknek ez a népe megkapta végre azt a sorsot, amelyet régóta megérdemelt.”

1939-ben a *Der Stürmer* vezércikkében Streicher ezeket írta: „Az oroszországi zsidókat meg kell gyilkolni. Legyen kiirtás és megsemmisítés a sorsuk.”

Streicher 1944-ben ugyancsak a *Der Stürmer*-ben megállapította: „Csupán egyetlen mód van a zsidó vér befolyásának kiküszöbölésére: el kell pusztítani.”

tant és a népet, amelynek az
öröge az atyja."

Seyss-Inquart, a hollandiai zsidóság gyilkosa

Arthur Seyss-Inquart, akit a nemzetközi bíróság költőhalálra ítélt, előbb Dél-Lengyelország polgári igazgatásának főnökeként, majd egész Lengyelország főkormányzójának helyetteseként, végül pedig Hollandia birodalmi biztosaiként üldözte a zsidókat.

Seyss-Inquart rendelte el Hollandiában a zsidók kirekesztését a gazdasági életből, a gettók felállítását és a Dávid-csillag viselését. 140.000 hollandi zsidóból 150.000-at "végtelen megoldás" céljából Auschwitzba küldött. Ő tekinthető a hollandiai zsidóság gyilkosának.

6 millió európai zsidó elpusztított

A müncheni per során határaitól, vagy hosszabb szabadságvesztés-büntetésre ítélt vádlottak sok büntetésfelményért feleltek. A támadó háborúért, a katonai szabályok felrúgásáért és az emberiség alapelveinek megsértéséért. De talán egyik büntetésfelményük sem volt olyan súlyos, mint az, amelyet a Nemzetközi Katonai Törvény szerk. ítélte: "összeesküvés a zsidóság ellen" címmel foglalt össze.

Hitler felkutatásakor munkatársai 6 millió európai zsidó elpusztítását rendelték el.

Felkerem mindenkinek, akik ér-
tennek!

Fried Armin

mészárosról, aki 1898 augusztus 20-án Nyírbátorban született anyja neve: Leimann Sarolta, lakott Budapesten, VII. kerületben 29/a és aki 1944 május 15-én a gödöllői 101/319. musz. századba

vonult be. Három évig, éle-
sítésük között az országban.
Az ország hírére 1944 november 20-án kelt a jelentés a pályá-
udvaron.
Fried Armin, Budapest, V.,
Csáky-utca és Bagó-utca sarkán,
(mészárosok).

KERESM FIAJAT.

Komlós Györgyöt,

született Budapest 1913. Anyja neve Popper Bertha, Berencsi Jánosné. 1942 június 19-án. Országosban le-
rült 1942 június 14-én. Pártja 1943-
ban. Tűzosi száma 242/48. Széles ér-
tesítést kér: Sz. Komlós Vilmosné,
VII., Damjanich-u. 26. V. emelet 2

A pontos megjelölés

"DAVAJ" BOY-vállalat
mindent ellát. — (Éjjel-nappal)
Óráként 6 Ft.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

A berlini Szovjet hatóságok erőyes figyelmezte- tése az antiszemitaizmushoz

A zürichi Israelitische Wo-
chenblatt közli, hogy a berlini
szovjet hatóságok erőyes fi-
gyelmeztetést intéztek a német
antiszemitaizmushoz. Bejelentették,
hogy — amennyiben nem
hagynak fel a náci metódusok-
kal — szigorú rendszabályokat
fogantatnak.

Néhány nap előtt ugyanis
megrongáltak Berlin környékén

egy zsidó temetőt és szétrom-
bolták a náciizmus áldozatainak
emlékművét.

A szovjet hatóságok figyel-
meztetése azzal végződik, hogy
— amennyiben a német ható-
ságok nem képesek a rendet
biztosítani — a szovjet csapa-
tok gondoskodnak majd a
rend fenntartásáról.

Az emancipációs nemzedék zsidó nevelési politikája

Ebben tartotta meg előadá-
sát dr. Gonda László, a zsidó
gimnázium tanára az Általános
Cionista Blokk nagytermében.
A történelmi forrásokra támasz-
kodó előadás áttekintette az el-
múlt száz esztendő zsidó neve-
lési politikáját. E korszakot
mindenben az asszimiláció gon-
dolata vezette. A hitközségeket
a gazdag polgár-zsidóság irányí-
totta. Ez pedig a zsidóságtól
való eltávolodásait igyekezett a
nehézen kivívott jogegyenlősé-
get biztosítani. A eheddigre je-
sivákat, melyek avultak voltak,
de egész zsidókat neveltek, be-
zárták egymás után, de modern
szellemű zsidó iskolarendszert
sem akartak. Szinte elképzelő a
mai ember számára, az, ami egy
hitközségben a múltban történt.
Pl. a vágujhelyi hitközség urai
a 80-as években a zsidó által
iskola egyik tífes tanszékére

harmadik zsidó tanár meletke-
sével egy hátrahagyott, egy
keresztényt választottak meg ta-
nárnak. Az emiatt kitört felhá-
borodásra adott válaszként me-
felelt nekiknek. Ekkor kezdve írta
rójuk Bányai József: "belegedők
koros emberek". A zsidó élet
szekerei vezetői, mint Kármán
Mór, Goltzacher Ignác, az elzi-
dótlonodás felkutatására ter-
veket dolgoztak ki. Így született
meg a zsidó gimnázium terve,
mely hivatalos lett volna akkor
az asszimiláció és zsidó érdekek
szintézisét megteremtteni. Ők
számlák először a kora teológiai-
tól függetlenített zsidó héber
nyelv tanításáról. A negatív szel-
lemű zsidóság megakadályozta
a zsidó gimnázium létesítését.
Báró Ullmann Sándor, dr. Chorin
Ferenc, dr. Mezei Ferenc min-
dent megelődtek a zsidó gimná-
zium tervek megfogalmazására. 1919-
ben nyílt meg végül is (a fel-
nem használó) milliós ala-
pítványok elértéktelenedése után)
a kurzus nyomására a zsidó gim-
názium Budapesten. Ugyanígy
1921-ben a debreceni. A héber
nyelv tanítását pedig a jelen-

legi, pozitív zsidó okok megva-
lósítását vállaló zsidó vezetőség
végezte el 1947-ben. — Ha va-
laha igaz volt az, hogy a zsidó
iskolától függ a zsidóság fenn-
maradása, ma még inkább az.
Zsidó iskolán áll, vagy bukik a
zsidóság. Kövessünk el mindent
a zsidó iskoláért, a zsidóságért!
— fejezte be mindvégig érdekes
előadását dr. Gonda László.

A Zsidó Flugimnázium Önképzőköreinek rádióműsora

Az Uj Élet már többször beszé-
lött a Pesti Izraelita Hitközség
gimnáziumairól és azok eredet-
nyes munkájáról. A közelmúlt-
ban a gimnáziumok diákságának
a középiskolai tanulmányi ver-
sejtekben és a héber nyelvver-
sejtekben való szép részvételéről
tájékoztatta az olvasókat. Most
— újból alkalom adódott, hogy
a zsidó diákságnak szép szerep-
részéről beszámoljunk.

A Szent Domonkos-utcai
zsidó Flugimnázium önképzőkö-
réről van szó, mely mintegy fél-
órás műsort ad — e hé 22-én
délután — a magyar rádióban.
A műsorban az önképzőkö-
rök előadását hallhatjuk, mely
két részre tagozódott. Az első
részben a diákok az önképzőkö-
rök és annak feladatairól vitá-
tak, egyben nagy vonalakban is-
mertették jövő munkájuk irá-
nyát, rámutatva annak új, kor-
szerű volta és jelentős nevelő
hatására. Ezután a kör irodalmi,
majd természettudományi tago-
zata kezdte meg a mikrofon
előtt — szintén vita formájában
— ez évi működését.

Az előadás, mely összehittá-
sában teljes egészében a diákok
műve volt, a középiskolai állag-
nivitól jóval meghaladta. Ezzel a
zsidó diákok rácsatlakoztak arra a
bizonyos "önképzőköri színvo-
nalt"-ra, melyet a kritikusok a
súlyos írásműveket és előadás-
kal jellemzett, és ezzel az önkép-
zőkört, mint értéktelenséget
szokták beállítani. Az élénk és
elég tagolt vita, tekintve a tár-
gyak magasabb képességet ki-

vánó voltát, a diákok komoly
felkészültségét mutatta. A beszé-
lés során pedig, különösen az
irodalmi részben, amikor a
költő társadalmi szerepéről és
feladatairól volt szó, a viláztók
helyes, a kornak megfelelő vi-
láztásukkal bontakozott ki a
hallgatók előtt. Ez nem utolsó-
sorban az iskola nevelő munká-
jának dicsőítésére szolgált, példát
mutatva vele az országban mű-
ködő, sajnos még oly sok ma-
radi szellemű pedagógusnak.

Különb — mint az a rádió-
nak az előadást bevezető
munkatársa mondotta — ez
a műsor a világ első
önképzőköri rádióelőadása volt,
s mint ilyen jelentős esemény a
Pesti Izraelita Hitközség iskolái-
nak történetében.

Paszternák Alfréd

Keresem Ruhot!

Krausz Ferenc fogtechnikus

Ki 1944 június 12-én Jászberényi Jo-
sefkeresztenker halálát gúnyolva vag-
doltak. Ki kinnél tud további sor-
sáról, nagyon kérem, értesítse agga-
dó edényét: Dr. Krausz Jánosné,
VII., Damjanich-u. 26. IV. s.

Butor vétel, eladás legelőnyösebben GLÜCK-nél

Teréz-körút 20. Rákóczi-ut 62.
Részlete is

1-2 szobás lakrészt

Központi, központi kerestek. Gyor-
mekte és házasok! Tel. a hirdetőbe.

PAPIR, ÍRÓSZER

üzletkönyvek, kartotékok,
amerikai naplók és átló köny-
vek.
WEINBERGER ÉS FEMERNÉL,
VI., Deák tér 6. (Amer-palota).
Tel.: 420-813.

Kivándorlók!

Használt és új
hajókofferok
és bőröndök
nagy választékban

WEIL Népszínház-26 utca 26

Telefon hívó: 186-816

Estétől-reggelig

(vagy nappal 6 óra alatt)
megjavija
törött fogorát
"RAPID" Teréz-körút 48.
Telefon: 127-100

Átlátszó,
eső-, vihar- és
lődénkabát
Márton és Szász V., Gróf Teleki
Pál-utca 3.

A maradék-zsidóság sorskérdése

— Nem védekezés, hanem felvilágosítás —

Irta: SZILÁGYI GÉZA

I.

Cseng a telefon. Engem keresnek. Ismeretlen, nem nagyon nyájas férfi hang tulajdonosa előttem ismeretlen néven. Lehet álnev is, bemutatkozik és rögtön felelősségre von. Megállapítja a jogaimat: az *Uj Élet* állandó olvasója, az én cikkeimet is rendszeresen elolvassa. Sokalja, hogy annyit foglalkozom a nőkkel. Más ügyek — így mondja szigorúan — nemcsak érdekesebbek, hanem fontosabb ügyek is vannak a világon. Tessék azokról írni! Cikkeimet nem szídjá ugyan, csak a cikkeket tárgyal, szerinte állandó tárgyát helyteleníti. Mit akárok folyton — hangja halározottan gúnyosra fordul — az „ismert események” következtében párjukat vesztett nők problémáival. Olykor elfelejtem, hogy író vagyok — örülök, hogy legalább ezt nem tagadja, — most meg szinte házasságközvetítőnek csaptam fel „bizonyos nőcsoportok” érdekében.

Nyugodtan hallgatom a szemrehányást, nem szólók közbe. Ez, ugylátszik, idegesíti a telefonálót, úgy, hogy többször sűrűdötten kérdezi, nem hallom-e, mit mond. Megnyugtatom, hogy hallok és amikor abbahagyja a korholó beszédet, közlöm vele, hogy a telefonon nem tartom alkalmas polemizáló eszköznek. Inkább az *Uj Élet* ben válaszolok majd, ha röviden is, azt remélve, hogy válaszom, amely nem védekezés, hanem felvilágosítás lesz, nemcsak az ismeretlen szemrehányzó és felelősségrevonót érdekli majd, hanem lapunknak azokat az olvasóit is, akik legalább bele szoktak nézni cikkeimbe. Zord bírálóm morgott egyet, — nem tudom, elkészült-e vagy szitkozódott, — ezután letette a kagylót.

II.

Kétkedtem abban, hogy telefonálóm igazán állandó olvasója az *Uj Élet*-nek, vagy ha az, bizonyára ritkán pillantott bele elég gyakran megjelenő cikkeimbe. Ha ezt megteszi, látna volna, hogy nincs olyan életjelenség, amely nem kellendő föl és nem kötné le érdeklődésemet. A latin Terentius önkínzó szinműhőisével én is önzérzetesen vallom, hogy nincs az az emberi dolog, amitől — ember lévén — idegenkedném.

Hányfajta politikai, társadalmi, felekezeti, irodalmi kérdést taglalnak már a lap hasábjain, ha zsidó vonatkozásaik parancsolóan követelték ezt írói lelkismerelentől. Minden olvasóm tapasztalhatta, hogy nem foglalkozom csupán „női ügyekkel”. De ha az utóbbi hónapokban a boldogságból önhibájukon kívül kisemmizett zsidó nőknek, embertestvéreim közül hozzám nagyon közel álló nővéreimnek mindenfajta jaja-baja különösen szívügyem lett, amelynek gyakran, de érzésem és sok női és férfiolvasóm véleménye szerint is nem kellően jól többzör hangot adtam, a visszhangtól mindjobban megerősödő hangot, azt nem hogy restelkedve tagadnám, hanem büszkén hangoztatom. Jól esik tudnom, hogy — írá-

sos dokumentumok megcáfolatatlanul vallanak róla — közirói cikkeim közül kevésbé volt nagyobb sikerem, mint éppen effajta írásommal. Az első olvasó, aki megálljt kiáltott felém, a telefonáló férfi volt. Végig hallgattam, de megengedtem magamnak, hogy nem hallgatok rá.

III.

Az egyedül maradt és társatlanságra kárhözlatott zsidó nők kérdése eddig általánosságban jórészt még meg nem oldott, egyes kárvalloktakra nézve talán meg sem oldható kérdés. Nemcsak a jelent érintő probléma, hanem a magyarországi zsidóság jövőjével szoros kapcsolatban lévő sorskérdés is. Minden körülményre számítva, a nyers igazságot nyersen kimondva: ha a számbeli-

leg törpe maradék-zsidóság, amelynek egy részét érthetően ugyanis elviszi majd innen a kivándorlás, nem akar egészen elsorvadni, sőt egyelőre nemzedéken belül, mint a jóságos antiszemiták remélik és kívánják, teljesen „felszívódni”, azaz megsemmisülni, akkor — a finomkodásnak itt nincs helye — szaporodnia kell, a mostaninál nagyobb mértékben, észrevehetően és a népcsedési statisztikában szembeszökő módon szaporodnia. Az állagos zsidó nő azonban — az állag egyáltalában nem jelent alacsony színvonalat — csak törvényszerűen szaporodik. A férjet kereső zsidó nők száma a telefonáló ur által emlegetett „ismert események” következtében hatalmasan megnövekedett, egyenestül a tragikus okoknál fogva az özvegyen maradt és visszalért férfiak száma sem jelentéktelen, noha az özvegyült nőkével nem vetekedhetik. Ha a férfiak tudnák nemcsak a maguk, hanem a zsidó közösség iránti kötelességüket és abbahagynák a csak nagyon kivételes szívbéli esetekben menthető elkalandozásait a tulsó part felé, ha a nők sem ragaszkodnának sokszor jogos, de nem mindig teljesíthető speciális igényeikhez és kényszerhelyzetükben hajlanának bizonyos méltányos kompromisszumokra, akkor — nem túlzottan vérmes föltéve — ez — több lenne a zsidó új háza, és több lenne a zsidó új szülői is. Ezt akkor is yallom és hirdetem, ha az epés telefonáló ur úgy véli, hogy az írói szót felcseréltem a házasságközvetítéssel. Már súlyosabb kövek is hullottak rám és nem tört be a fejem. Mint egy jobb, szebb, emberi és egyben zsidó jövőnek harcosa, olismerésnek tartom ezt a vádat. És „önhitlen” mosolyogva bucsuzom dörmögő telefonkritikusomtól, csupán még két idézetet ajánlva figyelmébe. Az egyik Dávid királynak, az éneklő mestereknek, az a szollárbeli verssora, mely azt zengi, hogy *isten vezet az egyedülvalókat a házasságba*. A másik idézet pedig a Talmudnak is *Reb Jochanan* ben Beroka szerint férfiaknak, nőknek egyképpen szóló az az intelmé, hogy *szaporodjatok és sokasodjatok! Reb Jaakov és mások szerint — csak a nem-zsidó szövégamistákat kell erre figyelmeztetni — a Talmud csupán szabályos házasságban élőkől várja ennek az intelemnek teljesítését. Nem kérek elnézést, eszeműgában sincs, amiért nem „modernebb” szerzőkből idézek.*

Zsidó Testvéreink!

A cionista ifjúság a közeli napokban elviszi otthonodba a SEKEL-t.

A zsidó nép elvárja Tőled, hogy megteszed kötelességedet most, amikor

a Palesztina-kérdés,

a ZSIDÓ ÁLLAM ügye az UNO előtt van, amikor

a Sekel megváltásával

a zsidó országépítőkkel való együttérzésedet fojzatheted ki, amidőn

a légerek zsidósága a

szabadító hajókat várja!

Légy hű népedhez!

Váltsd meg a Sekelt!

Magyar Cionista Szövetség
Országos Sekel-bizottsága

MUNKÁCSI ERNŐ:

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK

Mi van körülöttünk?

JUGOSZLÁVIA

Itt a háború előtt kb. 75.000 főnyi zsidó lakosság élt és ebből 11.000 maradt. Azok tértek vissza, akik mint partizánok a hegyekbe menekültek és fegyverrel védtek életüket, kevesen átmenekültek az ország határain Olaszországba, ahol sikerült felszívódniuk. Jugoszláviában a zsidók az ország többi lakosságával egyformán érzik a háború csapásait és a háború okozta veszteségek szempontjából alig van különbség zsidók és nemzsidók között. A zsidók vagyonának visszatérítéséről külön törvényt nem intézkedik, hanem általános törvény, amely mindazoknak visszadja a vagyonát, akiket a németbarát rezsim üldözött. A visszatérítési szabályok, igen egyszerűek: *mindenki vissza kell adni, amit feltehet nélkül. De ha közeli hozzátartozók nincsenek, vagy ha a vagyontárgy nagyobb üzemet képvisel, akkor az állami kezelésbe kerül.*

Jugoszláviában alig maradt zsidó, akinek vagyona van. Az Unra és a Joint segítségével élnek. 1945 elején a kormány is nagyobb összeggel járult hozzá a zsidók megsegítéséhez.

A visszatérít zsidó lakosság nemcsak a szokásos foglalkozások körében (ipar, kereskedelem) helyezkedett el, hanem különböző közszolgálatokban. A közalkalmazottak járadalmazása igen alacsony és így ezek is érzik a háború szenvedéseit.

A legérdekesebb jelenségek egyike, hogy a jugoszláv zsidóság kivándorlási törekvése sokkal kisebb, mint a többi kelet-európai államokban. A zsidók többsége ott akar maradni. Az angol-amerikai-palesztinai vizsgáló bizottság jelentése szerint a 11.000 zsidóból csak 3300 óhajt kivándorolni. Ez nyilván összefügg azokkal, hogy a jugoszláv zsidók nagy része fegyverrel kezében küzdött az ország felszabadulásáért, másrészt Jugoszláviában az antiszemitizmusnak *senmi jele nincs, amelyetől félniük kellene.* Pszichológiai és reális okok szólnak a kivándorlás ellen. A jugoszláv kormány volt az első a háború utáni rezsim Európában, amely törvényt hozott az antiszemitizmus ellen. Ezt szigorúan végre is hajtják és ennek meg is van az eredménye. A vagyon visszatérítés természetesen sokkal nehezebben megy, mert a háborúban eltűnt, 3 év alatt a zsidók

kiszórt vagyona sok kézen ment keresztül és eltűnt.

GÖRÖGORSZÁG

Görögországban jelenleg kb. 10.000 zsidó él, holott a háború előtt csaknem 75.000-en voltak. Közismert volt Szalonikinek zsidó jellege, ahol szinte általában zsidó élet folyt, békeidőben a kikötőkben szombatot a kirakodás szünetelt és a városnak a spanyol zsidók kiűzése után létesült számtalan zsinagógáiban tanulták a tradíciókat. A görög zsidók rendetelenül szenvedtek. Az auschwitzi jegyzőkönyvek külön fejezete beszél a görög zsidók deportálásáról és gázhaláláról. A túlélők szétszórva, kis csoportokban élnek az országban, nagy hiányosság nem maradt fenn. A számarányra jellemző, hogy Szalonikiben a háború előtt 50.000 zsidó élt, ma 1800-an vannak, valójában minden zsidóintézmény hiány. Cecil Roth, a nagy zsidó történész, aki mint angol haditudósító járta a harcateret, mindjárt a felszabadulás után elkerült Szalonikébe és leírta a látottakat. Azt hiszem, hogy ha Jeruzsálemről, a titusi és vespázianusi feladás után készült volna egy az sem lehetett volna szörnyűbb ennél.

A görög zsidók nagy része a Joint segítségével él és Joint-konyhákban tengődik. Rehabilitációs és visszajuttatási törvényeknek itt sem vagyunk híján. A legelső törvények egyike, amely erkölcsi elégtételt is ad a zsidóságnak és kimondja, hogy a görög állam nem óhajt részesedni az áldozatok vagyonából. Külön érdekessége a görög törvényeknek, hogy míg a többi kelet-európai hasonló jogszabályok inkább szociális elemeket tartalmaznak és a visszajuttatást is mint a szociális támogatás egyik fajtát tüntetik fel, addig a görög törvény a magánjogi kártérítés alapján áll és kimondja, hogy egy zsidó alapra szál mind azoknak a vagyonra, akik örökösök hátrahagyása nélkül haltak el. Sok vonatkozásban hasonlít a Zsidó Helyreállítási Alapról szóló 1946:XXV. t. c. hez. A görög zsidóság alapja állítólag több millió dollárra rug, de még nincsenek adataink arra, hogy tényleg észrevehetően megkezdte volna működését. Görögországnak Palesztina szempontjából is nagy jelentősége van. Ez az az ország, amely szárazföldileg legközelebb fekszik ERECHEZ.

Tüfint,

ezüst altpest botanikával, amit Füzesabonyban ellopott töltet, akinek birtokában van, jutalom ellenében feltárta hozzám: Braun Lajos, Bpest, Laudon-utca 7.

Voronyezsz

„Bajban van a messzi város,
Gyűrűzni kell a halálal:
Gyűrűzőz János, rohanj János.”

ADY.

Jány-Hautzinger Gusztáv, a II. magyar hadsereg parancsnoka ezen a héten állt a népbíró elé. A népbíróági tárgyaláson részletesen elveneredte meg az a pokol, amit ennek a hadseregparancsnoknak „jóvoltából” a magyar honvédek végig kellett szenvednie. A véletlenül megmaradt, szovjet hadifogságból visszajött honvédek és honvédek egyöntetűen vallottak Jány ellen, aki, hogy a németeknek szolgálatot tegyen, hogy kiérdemelje a Sasrendet és a német Vaskeresztet 150.000 magyar családapát, fiút, testvért áldozott fel.

Erről a népbíróági tárgyaláson megdöbbentő ártatlanok, hiteltel okmányok is merte hángzolt el és ezérmé a tömeggyilkos perének részleteivel most nem is foglalkozunk közelebbről.

Jány-Hautzinger Gusztáv 150.000 magyar halott honvédek mellett van azonban Voronyezsnek 15–20.000 magyar munkaszolgálatos áldozata is, akiknek halála szintén e per anyagához tartozik.

Ezeknek a magyar munkaszolgálatosoknak a halála a népbíróági tárgyaláson alig került szóba, pedig higgyék el, hogy ennek a sokezer zsidó fiatalembernek is családja volt a ezek a zsidó fiatal emberek is élni akartak és épüget nem akarták ezt a háborút, mint a magyar honvédek.

150.000 mindenesetre több, mint 15 vagy 20.000 (nem lehet róla, hogy pontos számadat nem közölhetek, de abban az időben zsidókról lévén szó, ilyen kimutatásokkal nem vesződtek) és az is biztos, hogy Jány ur hitvány életével sem a 150.000, sem a további tíz- és tizezer zsidó életét le nem vezekelhette.

Mindenesetre nem ártott volna egy-két órát szentelni ezeknek a zsidó meggyilkolt munkaszolgálatosoknak, ha másért nem, kegyeletből, hisz ők tényleg fegyvertelen hősihalottai voltak a Horthy-Jány-féle hadvezetésnek. De azért is érdemes lett volna ezzel a „résztétellel” is foglalkozni a népbírósnak, hogy végre a magyar közvélemény egyszer tisztán lássa, mi is történt Voronyezsnel.

A magyar honvédség irtóztos veszteségéről, a megfagyott ezrekről, a megsemmisült tízezrekről és a légyilkolt százazerekről már rengeteget, de még mindig nem eloget irtak. De arról, hogy ezek az elkeseredett és gyakran félrevezetett emberek halálfelelmükben, ki-

szolgáltatásukban, liszleik parancsára és nem utolsó sorban a propagandától elbűtítve, mit tettek az aljuk beosztott zsidó munkaszolgálatosokkal, arról — sajnos — még mindig nem esett elég szó. Pedig higgyék el, rossz szolgálatot tesznek a demokráciának és jót a megújuló, illetőleg a még mindig régi heveséggel élők és izzó antiszemitizmusnak, ha ezt a kérdést nem tárgyaljuk.

Távol legyen tőlem, aki, mint egyszerű krónikás végigjártam a tömeghalál uttalan újait, hogy kizárólag a magyar honvédek tegyen felelőssé azokért a pusztaságokért, ruszokért és nem szörványos tarkólövésért, akik kijutottak a fegyvertelen és így a legutolsó és legjobban sanyargatott honvédek is kiszolgáltatott munkaszolgálatosoknak. Mégis meg kell írni, mert történelmi tény és közel 20.000 zsidó munkaszolgálatos halott bizonyítja ennek valóságát.

1944-ben irtam először erről a doni katasztrófáról. Akkor így irtam:

„Százötvenezer magyar honvéd és huszezerrel több munkaszolgálatos halála fejezte be a voronyezsi hatasztrófát.

Mindnyájukat a közös ellenség, a német militarizmus ölte meg.

Mindnyájuk haláláért az uszítók felelősek.

A Jánosokért és a gyilkosok uszított Jánosok által megölt munkaszolgálatosokért is.

Mert a Jánosok, akik meghúzták a ravaszt, csak másodszorban felelősek a gyilkosságokért.

A főbűnösök, az uszítók, akik a százötvenezer magyar halott életéért is számot kell egyszer, hogy adjanak.

Mert egyszer a Don véres hullámai Budapestre is ki fognak csapni.

És akkor jön a telenrehevás.

Egyszer, talán nem is olyan sokára, a doni halottak, honvédek és a huszezerrel megölt munkaszolgálatos testvéri közszorítás felkelnek az orosz földről és elindulnak Budapest felé. A rohanj-Jánosok akkor már tudni fogják, hogy kár volt a rohanásért és kár a megölt tízezer-huszezer testvérért.”

Ezt irtam a nyilasuralom alatt, bujkálásom közepette és ma, két és fél év távlatában nincs sok hozzátennivalóm.

Legfeljebb csak az: ne sírkasszák el a 20.000 zsidó munkaszolgálatos halottat.

Ok is Jány-Hautzinger számájára tartoznak.

ZSADÁNYI OSZKÁR

Perzsaszőnyegek

VÉTEL UNGÁR Király-u. 14 és ELADÁS Rakóczi-ut 24

UTLEVÉLKÉPEK,
fotócopiák azonnal is
KIS FOTO STUDIOJA
Erzsébet körút tizenhat
Telefon: 422-511

A Szegedről elhurcolt mártírok emlékművének felavatása

1944 június hava a szegedi zsidók gettóba szorítása és marhavagonokban Auschwitzba és Ausztria lágereibe üzésének szomorú időszaka volt. Négyezer szegedi testvérünket űzött ki éltizedes lakóhelyéről Endre László és cinkosainak utóhéteitől aljos gonoszsága. A deportáltaknak több mint háromnegyedrészét vezetett oda vagy az auschwitzi gázkamrákban vagy a többi kiirtó helyen, a legnagyobb raffiniériákkal kieszelt borzalmak közepette.

Amikor a szegedi chevra a munkásvárosban újjalakult, annak agilis vezetői Dános Dezső elnök, Kalona Lajos elnökhelyettes és Körösi Géza előjáró elindították a mártírok emlékműve megalkotásának kezzelelesen nemes eszméjét és a szentgyűlést előjáróságának buzgó tagjai fáradságtalan lelkesedéssel megvalósításához jutatták.

Az emlékmű

Az 1640 nevet megörökítő örökéletű emléket Fenyő Lajos műszaki tanácsos tervezte és az ő eszméje volt, hogy ez a díszes emléke a szegedi világ-híres zsidó templom főbejáratának megfelelő kiépítésével létesítsék, ami által a fájdalmonkon könnyíteni kívánó hozsátartozók a város szívében fekvő Isten házában megelhe-
tik azt a helyet, ahol imáikat elmondhatják és lelkük vigaszt találhat.

A szegedi emlékmű egészen új vonalú, eltér az ország minden más ilyen emléktől. A templom főbejáratának falait díszítik a táblák 4 méter magasságban fehér karrai márvány kiképzéssel mezőkre osztva. A táblák alatt a virágok elhelyezése márványpole készült. Ezekhez a csarnokokhoz külön intím boltívekben zárt fülke csatlakozik, ahova két lépcsőfok vezet. Itt a deportáltak jelképes síremlékű fekete gránit szarkofág készült. Ennek egyikén az El molé rachamim kezdetű ima szövege olvasható, a másikon Gergely Judit szegedi közhőnő verse van.

A szarkofágok fölött fekete kovacsolt vasconsolon csüngő örökmécses lóg, szemben két-
üléssel díszes tölgyfaülke. A csarnokok belgamartány padokkal vannak ellátva, az emléktáblákat rejtett reflektorok világítják meg.

Az avatási ünnepély

A bűnbánó napok hetedikére a szegedi főrabbi, dr. Frenkel Jenő, aki a szép eszme lelkes propagálója volt, bűntnapot rendelt el a felavatásig. Szeptember 21-én, vasárnapon több-

ezer gyászoló és a gyászolók-
kal együttérzők szüntől meg-
töltötték a komor gyászba öltö-
zött és virágokkal díszített
templomot. Eljöttek a zsidó
hivatalos szervek képviselői
Stöckler Lajos országos elnök-
kel az élén, Domonkos Miksa,
a Pesti Izr. Hítközség ügy-
vezetője, a budai, miskolci, ka-
locsai, békéscsabai, hódmező-
vásárhelyi, szentesi, makói,
csongrádi, debreceni, szarvasi,
orosházi, kecskeméti és több
más hitközség képviselői, Szeged városát Dénés Leó polgármester, a Munkaszolgálatosok Antifasiszta Szövetségének központját dr. Benedek László főtitkár képviselte, a szegedi csoport képviselőiben dr. Wilhelm Lajos elnök vezetésével a csoportnak ugy-
szólván valamennyi tagja megjelent. A kommunista pártot Tombácz Imre v. szenel-
gyűlési képviselő képviselte.

Több mint kétezer gyászoló, köztük a szegedi keresztény társadalomnak is több jelen-
képviselője jelenlétében kezdődött a gyászos emlékezés, amelyet Bán Ernő főkántornak és a dr. Korényiné Lamberg Rózi kar-
nagy vezetésével működő tem-
plomi énekkarnak szívbem-
kölő Av horachamim kezdetű éneke nyitotta meg. Utána

dr. Fränkel Jenő főrabbi

Képet a szószókre.
— Történelmünk hosszú fo-
lyamán — mondotta többek
között — sokszor igazolódott
a próféta jóváindulásnak e ko-
mor szavak: elhagyott minket
Isten és elrejtette előlünk arcát,
valahányszor elhagytuk
Őt, valahányszor átpártoltunk
a föld idegen isteneihez, idegen
fények csillózással tévesztet-
tük össze ősi eszméink vezér-
sugarát. Nagy volt az elpár-
tolásunk a közelmúlt idején,
azért magára lohadt az
Örökkévaló haragjának lángja;
elrejtette arcát előlünk és nem
látta, mint hamvadnak el leg-
jobbaink a harag lángjában.
Busongó özvegyek és síró ár-
vák, sebzett szívű testvérek és
gyermeküktől megfosztott ke-
sergő szülők ajakáról hányszor
lakadt fel az Írás szava: Nincs
vélem az Isten, azért értek ezek
a bajok. Egyre mázongott a lé-
lek, egyre áradt a könny, szá-
lolt a jajszó a poklok torná-
cából visszajöttek ajakáról.
Kesergő gondolatok busitoitak

nappal és ijesztő látomások
rémítettek éjjel. Nem akartuk,
nem tudtuk elhinni, amit ön-
szemünkkel láttunk, aminek
szenvetű részei voltunk.
Tudtuk, hogy háboru rémsége
dúl a világban, tudtuk, hogy a
háborus öröklet áldozatul ki-
vántja a népek virágzó ifjusá-
gát, de nem tudtuk, hogy a
mi ifjuságunkat fegyvertelenül
szolgáltatják ki fegyveres go-
nosztvölknék, akiknek érdemül
tudták be haink győtrést, ha-
lálba kinsását. Tudtuk, hogy
a háboru rémsége pusztíthatja
az országok békés lakosságát
is, mert az alázatlan bombák
nem válogatják áldozatukat,
de nem tudtuk, hogy jöhet
szervezett erőszak, amely va-
gonba présel csecesmőt és el-
aggottat, asszonyt és betegét,
hogy vesztőhelyre vigye azért,
mert vértépe nem egyezik a
világpusztítók vértékével, mert
abból a vértékből sarjadt,
amely közönség az emberse-
rel legesenlebb tanításait, a
békesség eszméit hozta a föld-
re, amely megvalósítani igye-
kezett az ígét, hogy „szerezd
felebarátodat, mint önmagadat.
Meg kellett halniuk, mert Áb-
rahám szellemének örökösei
voltak. Reávéstük jelképes sir-
jukra: Ti vér voltaatok Áb-
rahám fájából, ezért haltatok
vértanuhalált, ezért égtelen
iszonyu máglyákon és hamva-
tok a légben szerte szállt...

— És, ha a visszatérés után
sok volt lelkünkben a lázongás,
szemünkben a könny, ajkunkon
a jajszó, a lázongás lecsilla-
polt és helyébe az isteni akara-
elölt való megalkodás tölti
el a lelket, a könnyforrás ki-
apadt, a szem immár vigasz-
taló jelenségek látványát ke-
resi, az ajak pedig már nem
panaszol és nem vádol, hanem
imádságra nyílik a vértanu-
halat, akiknek emlékműve ma-
dan tanúságot tesz a nemzedé-
kek történetének késői buvár
lója előtt, hogy volt idő, ami-
kor visszasüllyedt az emberiség
a történelemelőtti időbe, ami-
kor visszasüllyedt az emberiség
közletés legzeniebb tanításai-
ról. Tanúságot állítjuk az em-
lékművet a messzi földek ván.
dori és a késői korok elői elé.

Végezetül imával fordult az
Egek Urához a főrabbi.

Frenkel Jenő főrabbi gyász-
beszéde után a templom egész
közönsége az. Ősi árvák imá-
ját, a Jisgadalt mondotta el.

Bán Ernő főkántor El mole
rachamimja zárla be az avatás
istentiszteleti részét.

Az avatást a templomi
énekkar Ó örök irtalom...
kezdetű karéneke nyitotta meg,
mely után Fenyő Lajos, az
emlékmű tervezője lépett a
szószókre és ismertetette az em-
lékmű létrejöttelének körül-
ményeit.

Stern Márton hitközségi elnök

vette át az emlékművet a hit-
község nevében:

— Szeged zsidósága emléket
állított ártatlanul kiirtott ha-
lottainak, mert a modern tö-
meggyilkosok még arról is
gondoskodtak, hogy hamvaik-
nak nyoma se maradjon és
sírjaikon emléket se állíthas-
sunk, drága bzeretteink ham-
vait a krematóriumok kémé-
nyeinek horrón szerte a szél.
Ez az emlékmű szolgáljon me-
mentőként a későbbi korok
számára, hogy ebből megtanul-
hassák azt, hogy embernek
ember ellen mit nem szabad
cselekednie vagy elkövetnie.

— Most, amidőn remekbe
épült szentélyünkben hitköz-
ségek képviselőiben felavatunk
szentlé magasztosult mártírja-
ink emlékművét, minj közös-
ségünk vezetője, tetemre hívok
mindenkit, kinek bármely cse-
kely része is volt drága halot-
taink kiirtásában, egyben in-
nen e szent helyről minj hit-
községem Seliach Ciburja for-
dulok az egek urához, mint
legfelsőbb Bíróhoz, hogy a raj-
tunk esett szörnyű serelemek
arányához mérten tegyen igaz-
ságot, mert a földi igazságszól-
gáltatás képtelen arra és nek-
ünk a szörnyű fájdalom és
vesztés alapján jogunk van
ahhoz, hogy olyan igazság té-
tesse, amely arányban áll el-
szenvetett serelemekkel és
amiben valahogy mégis meg-
nyugodhatunk.

— Egek Ural Ősi hagyomá-
nyaink szerint a mártírok meg-
tisztelő jelzője ami sírköveinkre
fel van véve: „Kodaus” szent.
A mi mártírjaink a szörnyű szen-
vedéseken keresztül megtisz-
tulva, így szentekké váltak.
Könyörög Hozzá, hogy szen-
teknek kijáró helyet juttassál
Nekik osztályrészül és nemes
lelkük odafent a Mennyben
találjon teljes megnyugvást és
örök békességet, amit ezen a
gyarló földön nem találtak
meg.

Stöckler Lajos

a Magyarországi Izraeliták Or-
szágos Irodájának elnöke lépett
az emelvényre és a következő-
ket mondotta:

— Zsidó Testvéreim! Az or-
szág egyik legnagyobb hitköz-
sége, építő, termelő, kulturát
terjesztő közösség, a nagy Löw
rabbi gyülekezte Ez a bé-
kés gyülekezetet pusztította,
gyilkolta, lerombolta az orszá-
got is sirhadontó gyűlevész
horda. Ezeknek a ti drága vé-
reiteknek emlékére avatjuk ma

UJDONSÁG a petróleumfűtés terén

Légfűtés áramló forró levegővel
Eddig nem létezett teljesítmény

PETROL HEATING HŐLÉGSZÓRÓ

bármely petróleumfűzőre helyezve azonnal SZAGTALANUL FÜT
két kisebb vagy egy nagyobb szobát

Szabadalom bej. Bemutatja: FERROMETALL, V., Pozsony-ut 6. Tel.: 389-126

fel az ő nevüket megőrkítő márványtáblákat. Reájuk emlékezünk, azokra, akik ebbe a templomba jártak, itt szolgálták Izrael Istenét. Szeretnénk, ha a mi emlékezőseinken keresztül emlékeznének mindazok a különböző szemlézők és az ő pusztulásuk közvetlen okozói, akik ebben az országban és más országokban, ahol hasonló szörnyűségek előfordultak, a mi emlékezőseinken keresztül jutnának el ahhoz a korhoz, amely kizárja az ily szörnyűségek megismétlődését.

— Amikor mi a gyásznak ebben az órájában idézzük szörnyű tragédiánkat, sok millió testvérünk pusztulását, nem a sebekben akarunk vágkálni, hanem magunkat sanyargatni, hanem visszamemlékezve a szörnyűségekre, egy szebb és jobb világ kialakításáért dolgozunk és kitartást merítünk ahhoz a nehéz munkához, amely a szebb és jobb világ kialakításához vezethet. Szeretnők, ha velünk együtt emlékeznének mindazok, akik a különböző közösségek irányítására hivatottak és soha el ne felejtik azt a sokszázezer testvérünket, akiket megölték, elpusztítottak.

Az Országos Iroda nevében a magyar zsidóság együttérzését hozom. Együttérez velelet az egész ország zsidósága. Mindannyian felfelé gondolunk örökönk a mi drágáink emlékére és reméljük, hogy az a gyász, amelyet öltünk, meg fogja hozni a mi számunkra és meg fogja teremteni az utánunk következő nemzedék számára a szebb és boldogabb jövőt. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Dénes Leó,

Szeged városának polgármestere így adózott mártír testvéreink emlékének:

→ Szeged város közönsége és hatósága nevében kegyelettel adozom zsidó mártírjaink emlékművének. Ez az emlékmű legyen az utókornak állandó figyelmeztetésül, hogy volt egy korszak, amelyben a jók, a némesek, a haladó szellem képviselői félelemmel, rettegéssel teli éleket éltek, a gonoszok vezették az országot és elpusztítottak mindent, amire addig az emberi civilizáció büszke volt. Szolgálaton tanuságul a jövőben arra, hogy fogjanak össze most már a jók, akik a két világkatasztrófát átvészelték. Tervszerűen, okosan vezessék az országot, a világot, hogy ezt a kis életünket szebbé tegyék. Ne engedjük többé a külső és belső alvilági erőket újból felszínre kerülni, akár-hogy ostromolják már most is eddigi eredményeinket.

Dr. Wilhelm Lajos

szegedi ügyvéd, a MUSZ. szegedi „Bajtársak nevében” ezeket mondotta:

— „Soha nem felejtünk” — ez a felirata annak a kőszobának, amelyet a volt munkaszol-

gálatosok mártír-bajtársainak és testvéreink emlékművére helyeznek.

— Bajtársaim és Testvéreim! Vessétek el pár igénytelen szót jól és komolyan az emlékekbe és szívetekbe. E szavak követése legyen lelkiismereti parancs és testvéri kötelesség számunkra. A világtörténelem egyik legnagyobb tragédiája, vértanúink emléke követeli ezt tőlünk. Nemcsak a jatképes temetésnek a megrázó órájában, a szürke hétköznapiakon is.

Domonkos Miksa,

a Pesti Izr. Hitközség ügyvezetője így szólott:

— Kegyeletes Gyülekezet. Összeszorul a torkom, amikor ma a kegyelet ünnepén a Pesti Izr. Hitközség nevében szólok. Izraelben a félelmetes napok járnak, ilyenkor temetőbe látogatunk el, felkeressük szeretelmink sírját. A legfélelmetesebb napok azok, amikor vissza nem tért testvéreink neveit olvassuk az emléktáblákon. Csodálatos, hogy azok, akik tisztességtudóan le tudják venni kalapjukat halottas menetnél, ahol egy koporsót kísérek, mert adassék tisztelt a halottaknak — 600.000 halott emlékének nem találjuk mindig azokat az embereket, akik leveszik kalapjukat, mert ezek azt mondják, hogy többen jöttek vissza, mint amennyien elmentek.

— Engesztelő nap előtt a temetőterekben a 91. szoltárt idézik: Janszév beszéser eljaun, aki lakozott az Örökkévaló házában, az Ur árnyékában fog megpihenni. Azok a testvéreink, akik azért pusztultak el, mert a világ Temezőjének és Izraelnek gyermekei voltak, akár-hogyan pusztultak is el, az Ur árnyékában fognak megpihenni.

— Néhány hónap múlva száz éves lesz a rendelet, amelyet Klauzál Gábor a Nemzeti Bizottmány nevében 1848 április 3-án becsátott ki. Ez a rendelet arról szól, hogy váratlanul meglepő, hogy a Hazának Mózes vallása lakosai ellen nemely helyen éreztetellen megmozdulások érezhetők, és felhívja az alispánt, hogy ne engedje elhomályosítani eddigi békés átalakulásunk kifejlődését. Ezt a rendeletet Klauzál, Szemere Bertalan és Pulszky Ágost írták alá.

Ezután

dr. Benedek László,

a Munkaszolgálatosok Antifasiszta Szövetségének főtitkára arról szól, hogy a harcok demokrácia minden eszközzel meg fogja akadályozni, az elmúlt idők visszatérését. A MUSZ-szervezet amellelt, hogy szolgálja a békés demokráciát, nem fog hiányozni, ha szükség lesz harcokra is.

Süssmann Alfréd, a miskolci ortodox hitközség elnöke beszélt ezután meggyőzően és kifejezte hitközsége és a vidéki közösségek együttérzését.

Dr. Gerő Imre a budai, dr. Deutsch Béla a hódmezővásárhelyi, Szemere elnök a makói hitközség részvételét tolmácsolták. Egyik fiatal havér az Erecbe készülő ifjak önértékes lelkületét fejezte ki.

A magasztosan megindító gyászünnepegy utolsó szónoka Dános Dezső volt, aki mint a

hitközség kultuszfőjárója vette át az emléket. Kérte a jelenlevőket, látogassák minél sürűbben az emléket és vegyék ki részüket a kegyeletes adózásból.

Az énekkar Éti Cion éneke rekesztette be a szegedi zsidók szép ünnepét.

Dr. KATONA DÁVID

A bécsi hitközség „botrányos”-nak deklarált egy kormányrendeletet

A zürichi Israelitiches Wochenblatt közli, hogy a Bécsi hitközség erélyes tiltakozást jelentett be a kormány egyik rendelkezése ellen, amely egyáltalán nem kielégítő módon intézkedik a zsidók elrabolt javainak visszaadásáról.

David Brill, a bécsi hitközség elnöke kijelentette:

— A zsidók javainak visszaadása tárgyában kiadott har-

madik kormányrendeletéről nem lehet mást mondani, mint azt, hogy — botrányos.

A Palesztinából és Sanghaimból visszatért több száz zsidó hibával küzdelmet folytat régi tulajdonának visszaszerzéséért. Legnagyobb részük annyira csalatkozott, hogy máris közölte újabb kivándorlási szándékát.

Kelsen professzor a bécsi egyetemen

Dr. Hans Kelsen, a világhírt közigazász és jogász-ölelész, — mint a Der Neue Weg írja — a kaliforniai Berkely egyetemről visszatért Bécsbe. Ő a leg-híresebb képviselője az ugynevezett „bécsi jogi iskolának” és ő készítette el 1920-ban az első osztrák közársaság alkotmányát.

1933-ig német egyetemeken tanított. Hitler uralomra jutása után Csehszlovákiába ment: 1938-ban — Benes kifejezett kívánságára — a prágai német egyetem tanárául hívták meg.

De a szudétánmet diákok olyan ünneléseket rendeztek, hogy egyetlen előadást sem tarthatott. A szemesztert hamarabb kellett befejezni. A náciérzelmű jogászok kijelentették: „Nem tanulnak zsidótól!”

1922-ben hasonló botrányok voltak a prágai német egyetemen, amikor dr. Samuel Steinhilber volt a rektor és nem lehetett doktorokat avatni. Az avatandók kijelentették, hogy nem fognak kezni a zsidó rektorral.

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Bármilyen munkaalkalom

bejelentése: Bethlen-tér 2 I. em. 36

A munkaközvetítés a Szakszervezet útján történik

Garantáltan vegyileg tisztít. - Minta szerint fest

Balog György

VI. ker., Andrassy-ut 33. (Nagymező-utcai oldalon)

Telefon: 221-129

RÁDIO, PORSZIVÓ és villamossági cikkek
SZENCZERNÉL VI., Vörösmarty-utca 31 sz.

Ékszerek, órák, ezüstárak

vétele, eladása legelőnyűsebben

KENDE SÁNDOR-nál

Budapest, VI. ker. Terezy-körut 48 (Nyugatinál)

ENGLÄNDER SÜTŐDE

Orth. rabbiság felügyelete alatt.

Kétszersült, pék- és cukrászsütemények

Alkalmai rendeléseket vállalunk. VIII., Karácsony S.-u. 1. (Teleki-tér sark.) Telefon: 336-757. Flók a régi helyen Népszínház-u. 22.

Irigykedők

Írta: GYÖRGY ENDRE

AZ ISKOLÁS IGAZSÁGOK

Közül, amelyeket valaha be-
lenkajoltak, esenervész hajlás-
ként ott zölde az is, hogy az
irigység rossz tulajdonság, s
mint ilyenből a spártai jelle-
mek, a jó lelkek, a becsületes
gondolkodásunk és az ember-
társainak ártni nem akarók,
tartózkodjanak. További tanít-
ás volt, hogy az irigykedés
később gyűlölködésre fajul és
ettől igazán óvakodjék min-
denki, aki nyílt tekintettel,
felemelkedéssel szeret járni-kelni
a világban és aki az élet leg-
főbb jutalmának a nyugodt
alvást és a zavaralan álmot
tekinti. Az irigységet általában
a sárga színnel jelölik. Ebből
következik, hogy az irigykedők
egykönnyen kapnak sárgaságot
és ha a májuknak nélni ninc-
s baja, a sárga fájnak arcukra
azt fő-jellemvonásait, könnyen
áruhákká válhatnak. Egyszóval,
ha a példabeszéd igaz, min-
denki azonnal felismerheti a
maga irigyét; bővebb értele-
menben pedig, mivel manapság
nagyon-nagyon sokan nem al-
kalmazkodnak a fentebb emlí-
tett elemista bölcselkedéshez
és az illetlen alapvető szabá-
lyához, a felér emberek társá-
dalmában sok száz és száz ezer
ilyen kínai képű, ilyen „más-
fajú” keveredik. Sőt, tovább-
haladva ezen az okoskodáson
és tudva azt, hogy a „járvány”
erősen terjed, aki ma fehér, az
az irigységtől holnapra maga
is sárga lehet (merihiszen
mindig mások irigykednek
másokra), nem sok időbe telik,
amikor az egész második
háború-utáni népesség tojás-
sárga ábrázatot vesz fel...

★

MERT MA mindenki minden-
kire irigykedik.
(Tapasztalták ezt olvasóim?)
Régebben még volt olyasféle
társasági szabály, amely
fratlannul ugyan, de megtiltotta
a mások magán- és családi
életébe való túlzott beavatko-
zást. Nem mondom, készt
egészen tipikál, akkor is kívá-
ncsiskodlak, érdeklődlek és
kundi szemekkel igyekeztek
bekukantani a szomszéd, a
jóismerős, a barát, a kolléga,
az ellenfél, főként pedig az
ellenség kulcslyukán. Leg-
inkább a pesties, akik mindig
nagyon nyilvános és ön-
maguknak nem mindenben
hasznos hangos „hírveréssel”
élték az életüket. De az a
„sánia ördög”, amely valaha
felemelte az illetni háztölkét,
hogy intimitásuk után szíma-
toljon, régebben szelidebb, ár-
talmatlanabb és kevésbé kö-
vetelődző volt, mint napjaink-
ban, amikor már nem elégzik
meg a lopást váltott csókak
nyilvántartásával, hanem a zse-
bekben vájkál és az adaköny-

veket lapozza fel. Még ez is
hagyján volna, (ámbar nem a
leginkább követendő emberi
magatartás), ha a kajánul mo-
solygó és diadalmasan vigyorgó
fapofa, a Sárga Irigység meg-
elégednék a maga mulatalkásá-
val. De nem. Mert miután min-
denbe kérélléssel és alaposan
beletekintéssel, észadál a ható-
ságokhoz, s a szelítségű lühegye
és fulladozva jelenti a nagy
„szenzációt”, amelyet kéréllé-
beletlenül „leleplez”. Az irigy
ember ugyanis az igazság baj-
noka. Amit magánál a világ,
legtermészetesebb dolgának vél,
azt másnál nem tűri, sokallja,
kifogásolja. Rendőr, bíró és
rendszabályok után kiált. Ilyen
biztlatküz purifikátor volt a
közelmunkában is, amikor ho-
zsonnával köszöntötte az orszá-
got sáskajárásuként előzőlő
németeket, mert lesz, aki ki-
elégíti mániákus rendszertét
és „végre rendet terem elben
a dzsungelben”. Maguk a vér-
től csöpögő közü homokkeres-
tesek jelentették ki, hogy
szerte a világon, ahol rémek-
ként megjelentek, sehol nem
álltak az irigyek és irigykedők
olyan ugrásra készen, mint
éppen maunk. A feljelentő-
blankettákat már jóelőre ki-
töltötték, csak arra vártak,
hogy dátummal és annak az
újított hatóságnak a címével
állásuk, amely azután „érvényi-
szeret” az alázatos instanciá-
ban foglalkoznak. Angliában
például nem túlságosan comme
il faut az otthonlevők becses
hogyléte fölül érdeklődni. Ez
magánügy. Még kevésbé illik
a „nagyaság asszonyának” foly-
tonosan kézeskókokat megható
bókákat küldeni, ami viszont
Délkelet-Európában elemi ud-
variasság. (Igaz ugyan, hogy
időig mintegy tízmillió olyan
„lisztetel” és üdvözlőtel sik-
kasztottam el, amelynek körbe-
sítését reám, mint postásra
bíztak.) De az azután már a
honi viszonyok között is eny-
hén szólva tolatkodás, amit az
emberek manapság engedélyez-
nek maguknak. Amióta szeren-
csésen Kínábaadtam a halál
fekete matnyéből, amely millió-
kat ölt meg és morzsolh
össze, valam már megtörtént,
hogy rég nem látott távoli is-
merősök (nem rekonsok és nem
is hivatalos személyek) áprte
megérdeklődtek: — Mond
szerkesztő uram, miből él
mostanában? Nem azt, hogy

hoj dolgozol, továbbra is ujsá-
got írsz-e vagy fát vágsz, cipő-
krémét áruszol vagy kegyeszer-
kel kereskedel, hanem nyíltan,
szemtelenül és tolatkodóan:
Miből élsz? Ezt sem azért,
hogyha véletlenül a tisztes-
séggel megdolgozott és jól meg-
érdemelt forintok meg fihérek
nealaktán kevesek volnának,
azokhoz hozzátégyenek... A,
erről azó sincs. Csupán azért,
hogy a kíváncsiságukat kielé-
gíthessék és ha van rá, vagy
nincs is ok, irigykedjenek...
Mert ez kell a májuknak, há-
juknak, a tipikusan pesties
kíváncsiságuknak. Az persze
mit sem befolyásolja őket, hogy
én még soha, de soha nem
vettemedtem nekik szemben
hasonló vakmerőségre...

★

EZEK AZONBAN csupán apró
emberi gyön-
gék, az együttlésben meg nem
engedett túlzott bizalmaskodá-
sok, amelyeket kiké a maga
módján és vérmérsékletének
megfelelően: hevesen vagy
szenvtelenül utasít vissza. Sok-
kal nagyobb baj, hogy az irigy-
kedés ma már uton-uttfélen,
minden legapróbb megnyílvá-
nulásban észlelhető társadalmi
jelenség, mondhatom néphe-
regység, amelyét ugyanegy loka-
lizálni, gyógyítani kellene, mint
az egyéb fertőző járványokat.
Mert nem valami könnyen
múló enyhe himlőről van szó,
amin minden gyereknek át
kell esnie, hanem nehezen
gyógyuló felnőtt-betegségről,
amelynél indokolt a védekezés,
a karantén és az oltás; külön-
ben nemcsak újabb tiz- és tiz-
ezreket dönt ágynak, hanem
áldozatai is lesznek. Mindenki-
nek van ugynevezett „főszom-
sódjá” és más „jóakarója”.
Legtöbbször a zöldingés világ-
ból illőfelejtett purifikátor, aki
azzal próbálja enyhíteni és
önmagga által feledtetni östét
multját, hogy ma „nagy” de-
mokrata, akiből csak úgy dől
az eszme, az ige, meg a szó-
lam és téged, a demokráciáért,
annak diadalrajtásáért meg-
szenvedtetet oktat ki az igazi
demokrácia fogalmáról, helyes
értelmezéséről. A legtöbb, amit
tehetünk (hiszen nem mi va-
gyunk hivatalosak arra, hogy
rég biúnciért füléncsípjük),
hogy számukozva nézünk végig
az ilyen tragikomikus figurán.
De azó nemhogy lelőhaszná és
illő visszavonulásra kényszerít
az ilyen tekintet; inkább fel-
bőszíti. Mire is ez a minde-
mokrata megkezd az áskáló-
dást. Bősz irigyed lesz, aki
ellened fenekedik. Ó az, aki

mindenütt, előbb sutogva,
majd mind hangosabban, hogy
egyre több és több emberi
gyújtson fel vele, kijelentik:
— Sokkal több zsidó jött viza-
ra, mint ahányat elharcoltak.
Igaz, szöszertint így van! — bő-
logatnak a hozzá hasonló lelki
nyomorékok, hümmögnek a
szellemi siketek és vakok, akik
nem hajlandók tudomásulven-
ni, meglátni és meghallani a
való igazságot. Azt, hogy nem
maradtunk másfél-százerezen és
az, hogy hatszáz ezer testvé-
rünk ott veszett az egyoldalú
„csatamezőn”, ahol ő fegyver-
telenül, meztelen mellel „har-
colt” millió fegyverrel szem-
ben. Ó az a gonoszul irigykedő
és az irigységtől egész testében
ciromsárgára festett bátor le-
gény, aki a háttérben bujkálva
azt terjeszti: — Ké, év alatt
valamennyien meggazdagodtak!
Csakugyan: mindnyájan gaz-
dagabbak lettünk keserves ta-
pasztalatokkal, az emberismeret
olyan színskálájával, amit a
Gonosz uralomrajtása nélkül
nem tehetünk volna magun-
kévé. De mennyiben gazdago-
dott meg, mit hardcokolt a mások
javaihoz az, aki nagykeserve-
sen viasszerzett egyet-mást a
teljeden holmijából, aki hoz-
szas és türelmes várakozás
után visszajutott a kifosztott
lakásába vagy holtjába, amely
ehet harmincadjára került és
amelyből mások jogtalanul
elősködtek? Ki kifogásolhatja
indokoltan, hogy ha az ilyen
megszenvedett keccskedő vagy
iparos az éveinek számát és
csalódottságát meghazudtoló
frissességgel meg igyekezett
ismét munkához látni, szorgos,
kitartó, fáradhatatlan tevő-
kenysége, tiszteletesen lebo-
nyolított vállalkozása meghozza
a maga szerény, jól megérde-
metl gyümölcsét? De az iri-
gyek nem azért irigyek, hogy
a valóságok objektív szemmel
nézzék. Ők mindent ferde
szögben látnak, mert nem is
akarnak másköppen látni, hi-
szen csak irigykedni szándé-
koznak, amit eszmecsogva és
évezettel meg is tesznek.
Ugyancsak ők azok is, akik
sokallják a hosszúra nyúlt nyar-
at és a vénasszonyok idejének
melengő napait, mert ez
alkalmat ad a másoknak (esak
nekik?) arra, hogy elöklálják
az eszproszók terraszát, elter-
peszkedjenek a járda hatósá-
gilag engedélyezett szélességé-
ben és — heitibbó dítel —
egy-egy forintot dobáljanak
el a forró doppingezésért (vagy
nyugtatóért?), az olasz kávézők
imitációjáért, a pót-nyaralásért,
a gyermegek örömeért, a Rivi-
era visszavonulásaért (az igazi
tenger helyett portengorrel) és
azért, amit az érzékeny író,
harátom, muzsai bajtársam és
internálótársi sorstársam, Pest
felő irányított epokodásunk
során „a táj Gémium”-nak no-
vezett. Az ezt irigylő könnyen
irigykedhetik, mert ő forintos
„presse” helyett nyoleforintos
kadart vagy tizenkettőforintos
szilvánit iszik „stamm” helyén

3 óráig IGAZOLVÁNYKÉP 2 óráig 10 Ft.
Foto Párisi Nagy Áruház

NEY SIMON SZOBRÁSZ

SIRKERT MŰVÉSZETI VÁLLALATA
Buda pest IX., Viola-utca 19

Mártir emlékművek
és sarkövek készítése
és tervezése.

✱

ÉPCSÜVÁZI beáratu butorozott
IZOBA, ur részére, esabeg vidóalának
indó. „Pátria-kóvcházánát“ jehigére
kiadóba.

Mikor egyszer a zsidókra né-
héz idők következtek, az apti
rabbi, az akkori nemzedék feje,
parancsot adott általános bűjre,
hogy így könyörögjék le Isten
irgalmát. A rizsini Rabbi Israel
azonban ösze hivta zenészeit,
akiket nagy gondnal válogatott
össze különböző városokból és
megeranacsolta nekik, hogy es-
térő-estére legszebb dalokat
játsszák el háza tornácán. Mibelyi
fent felsendült a klárinétek és
főnök-csengőtyúk hangja, a
chászidok összegyűntek a kert-
ben, mind nagyobb tömegben és
a zene csakhamar egyféle szin-
moruságukat és nagy lábdobol-
gás és tapsolás körözéssel táncolni
kezdtek. Sokan felháborodtak
ezen és hírül vitték az apti rab-
nak: hogyan változtatták át az
általuk rendelt böjnapot örömn-
nappá. De a rabbi így válaszolt:
„nem szállhatok szembe azzal,
aki követi az úr parancsát. Ha
háborut viseltek országok között

Somogyi Béla-út 3/c.

lás, megtanulta a keresztény imákat, de most az új apa mellett persze belőle is zsidó lett és szorgalmasan tanulja a zsidó áldásmondásokat; egyelőre tévován állva a két vallás között, de a jó zsidóvá vált anyja, a zsidó apa mellett, megőrizt tanító irányításával meg fogja találni az utat ései vallásához.

✱

GELLÉRI MIKLÓS

gyermekszerető és értő
lánynvagy **asszonyt**, ki ren-
dezett családi körülmények kö-
zött él, háromhetes **fiam** mellé.
Egésznap **elfoglaltságra**. „**Csa-
ládtag**” jellegű **New York** hir-
delembé. **Ezerből körül 9.**

Hirek Palesztináról

Az angol kormány a Ténymegállapító Bizottság döntéséről

1870-ben Herzl azt írta naplójába: „Ma megállapítottam a Zsidó Államot... 80 év múlva mindenki elismeri majd.”

Az elmúlt hetek nemzetközi sajtója a Ténymegállapító Bizottság többségi jelentése nyomán valóban arról írt, hogy az 1947 évi UNO döntések alapján megszületik a Zsidó Állam, és így Herzl szavai nemcsak a tényeket illetően, hanem még az időpont szempontjából is megvalósultak. A második világháború befejezése óta azonban megszoktuk, már, hogy, ha zsidó körökben okkal, vagy ok nélkül a bizakodás hangulata árad szét, az angol kormány hamarosan gondoskodik a bizakodó hangulat leűréséről. Ez történt most szeptember 25-én, szombaton, az Egyesült Nemzetek Teljes Ülésén is, amikor a sokáig titokban tartott hivatalos angol álláspontot a Palesztina kérdést illetően Creech Jones gyarmatiügyi miniszter közölte az UNO tagállamaival. Álláspontja meglepetésre, a gyarmatiügyi miniszter híradta, hogy Nagybritánia Palesztinából minden fegyveres erejét kivonja, ha az UNO közgyűlésének nem sikerül Palesztinára vonatkozólag olyan megállapítást találni, amely mind az araboknak, mind a zsidóknak megfelel, mert az angol kormány semmiképpen sem akar bármilyen politikai fegyveres erővel ráerőszakolni Palesztinára, illetőleg a lakosság egy részére. A bejelentésnek első látásra örömmel kellene öltöztetnie minden zsidót és minden haladó szellemű embert, hiszen régi kívánság már az, hogy Anglia vonja ki csapatait Erec Jiszra-élből.

Nemzetközi politikai körökben azonban általában és a palesztinai zsidó és arab sajtóban egyaránt kétkedéssel fogadták a bejelentést, mert azok akik látják, hogy Anglia folytatja Palesztinában a közből épített kaszárnyák építését, nem hisznek könnyen a gyors kivonulási szándékban. Az angol kormány e bejelentése tulajdonképpen zavarkeltés kíván lenni egy olyan ügyben, amely végre már nemzetközi kifejlődés felé indult el. „Az új angol terv” egyrészt fenyegetés Amerika számára, mert az Egyesült Államok nem engedhetik a helyzetet oda fejlődni, hogy még mielőtt maguk biztosítanák az USA közelségi befolyását, Anglia elhagyja a „terepet”. A gazdaságilag oly nagy mértékben Amerikának eladósodott és lekötözött Anglia a Palesztina kérdés segítségével szeretne enyhíteni másirányú bajain azt gondolván, hogy ilyen zsarolással egyenértékű magatartással az Egyesült Államok kormányára megfelelő nyomást gyakorolhat. Az angol kormány — szinte már tradicionálisan — is-

mét megszegté szavát. Miután a saját maga által kiküldött angol-amerikai vegyes bizottság javaslatát nem fogadta el, most az önként az UNO-ra bízott megoldást tervet húsítja meg.

A Palesztina kérdést legutoljára Anglia vitte az UNO elé azzal, hogy rábízta az Egyesült Nemzetek szervezetre a nehéz kérdés megoldását. Az UNO e célból külön bizottságot küldött ki, amely többségi javaslatot dolgozott ki. Minthogy előzetes értesülések arra mutattak, hogy az UNO a bizottság javaslatát elfogadja, az angol kormány sietett bejelenteni szembemutatást és vonakodást az UNO határozatának végrehajtását illetően. A Ténymegállapító Bizottság egyhangú véleménye szerint lehetetlen olyan megoldást hozni, amely mindkét nép érdekeit egyenlő mértékben kielégíti. Eppen azért van az UNO tekintélyére szükség, hogy vitás nemzetközi kérdésekben az UNO döntjön. Amikor az angol kormány már előre kijelenti, hogy olyan javaslat esetén, amely nem mind a két részt elégíti ki, nem hajlandó az UNO által Nagybritanniára kiosztott felelősségének eleget tenni, tulajdonképpen meg akarja akadályozni, hogy az ügyben döntés jöjjön létre és egyben felbátorítja az arabokat, ellenállásra.

Helyesen jegyezte meg Creech Jones beszéde után Visinsky szovjet megbízott: „Az angol hadsereg hirtelen kivonulása csak a zsidók kényszerű kivonulását kívánja előidézni.” Alszent indoklás az, amit a gyarmatiügyi miniszter adott, mert Anglia egész Palesztina-mandátum politikája aliből állott, hogy fegyveres erővel kényszerítette rá az egész lakosságra saját imperialisztikus érdekeit. És most, amikor az UNO arra kívánna kötelezni Angliát, hogy többévtizedes büntös politikájának helyrehozatalaképpen végre két éven át a mandátum szellemében egyenes és a palesztinai népek érdekeit szolgáló politikát folytatson azzal, hogy előkészíti a népek önállóságát, — annennyiben van nemzetközi felelősség — nem lehet egyszerűen otthagyni az egymás ellen igazolt népeket. Az UNO nem engedheti meg, hogy Anglia „kód előltem, — kód utánam” politikájával a Közelkeletet veszélybe döntse. Mind-

erre azonban valószínűleg nem kerül majd a sor, hiszen nagyon kevesen hiszik el Creech Jonesnak, hogy Anglia fel akarja adni palesztinai házát mindaddig, amíg Kelet-Afrikában ki nem építette új katonai támaszpontjait, ami hivatalos jelentések szerint még két-három évig eltarthat. Annál kevésbé hihető ez, mert Amerikából érkező jelentések szerint az UNO feléértésével párhuzamosan tárgyalások folynak Anglia és Amerika között a Palesztina kérdésben és a „Reynolds News” szerint Anglia hajlandó beegyezni a Ténymegállapító Bizottság jelentésének elfogadásába, sőt hajlandó az átmeneti időszakban az Egyesült Államok politikai és anyagi segítségével nélkül is biztosítani a rendet, amennyiben az USA hozzájárul ahhoz, hogy a Zsidó Államhoz tartozó Négvő azon részeit, ahol brit katonai támpontok és földalatti repülőterek épültek, kivesszék a Zsidó Állam jennhatósága alól. Ily körülmények között az angol kormány bejelentése valóban csupán azt a célt szolgálja, hogy megnehezítse annak az „időleges Palesztina Bizottság”-nak a munkáját, amelyet Trygve Lie javaslatára azért állított fel az UNO, hogy a Palesztina kérdésben nem UNO tagállamok is, mint például a Jewish Agency emondhassák véleményüket. Az Amerika felé küldött fenyegetés annál is inkább kitetszik a bejelentésből, mert előzőleg a meglehetősen tartózkodó hangú Marshall külügyminiszter az UNO-ban bejelentette, hogy az Egyesült Államok nagy fontosságot tulajdonítanak az Unescop többségi javaslatának. Ilyen körülmények között ismét megnövekedett a jelentősége.

az újabb lendülettel megindult „illegális” alijahnak.

Az elmúlt héten kisebb egy-egy Olaszországból 1000 zsidó szállt tengerre, hogy az „Exodus 1947” tragédiája elnére is elérje Erec partjait. Új kísérlet volt ez, mert az ezer ember több kisebb és így könnyen mozgó hajó fedélzetén indult utnak. Az olasz hatóságok bejelentették, hogy a békeszerződés értelmében egyelőre nincs joguk olasz partokról induló kereskedelmi hajók leállítását felülvizsgálni. E jellel párhuzamosan értesültünk arról, hogy egy más kikötőből indult 450 bevándorlót szállító hajó angol cirkáló Haifa kikötőjébe kísérték s itt ütközött alakult ki a hajóra

szálló angol katonaság és a zsidók között, amelynek folyamán egy zsidó meghalt és heten megsebesültek. Egy angol tiszt is súlyosan megsérült.

Herzl hamvait Erecbe szállítják

Hosszu idő óta minden ciomista kongresszus elhatározta, hogy Herzl hamvait a bécsi dóblingi temetőből Erecbe szállítják. Különböző akadályok mindig lehetelenné tették a határozat megvalósítását. Most végre a Jewish Agency számára kérésre eljutott az osztrák minisztertanáchoz, amely hozzájárult a kérés teljesítéséhez. Hírek szerint Herzl hamvait Haifán a Carmel hegyen fogják örök nyugalomra helyezni, mert annak idején Herzl volt az, aki Palesztinai látogatása alkalmából a Carmel-hegyről tekintve megjósolta Haifa hatalmas iramu fejlődését.

(GELLERT)

Ernster Dezső a pécsi zsinagógában

Pécsről írják: szeptember 6-án a Pécsi Izraelita Hírközség Fűrdő-utcai templomába szokatlanul nagy számmal születtek a hívek. Volt főként, akik Ernter Dezső a newyorki Metropolitan világhírű éneke, szőlőt énekel abban a templomban ahol édesapjával annyi éven át énekelt. A világhírű énekes könnyes meghatódottsággal állt fenn a kóruson, lelki szemével édesapját keresi az ottár előtt. aki a fasiztm öröket áldozata lett. Szárnyalt, a gyönyörű basszus, a templom megtelt áhitattal és a mestersen előadott duett Lóránd Márton kántorral, a hívek elragadtatását váltotta ki.

Szeptember 7-én, szombaton a Pécsi Nemzeti Színház zsufolásig megtelt Ernster Dezső hangversenyére. A művész ez a hangverseny jótékony célra, a Pécsről deportáltak emlékére, művének jánára adta. — Egyéni sége, művészetének nagysága legyigőzte hallgatóit. Széles skálájú hangján a dalok elsőrendű interpretálása megmozgatta hallgatóinak szívét.

Az est végén Róth Sándor a Pécsi Izr. Hírközség elnöke köszöntötte a nagy művészt és megköszönte a jótékony célra adott hangversenyt. Az egész színház könnyes szemmel hallgatta, mikor a művész boldogult édesapjáról, Ernster Géza főkántorról emlékezett meg. A nagyhatású beszéd után még sokáig ünnepelte Ernster Dezsőt a színház egész közönsége.

Egy Siel-bunda,

egy férfi városi Lunda, kezével hangnált eladó, Juchella-utca 66. III. 4.

Értesítem kedves rovómat, hogy külföldi férfi- és női-szövet - különlegességek megérkeztek

RÓZSA LÁSZLÓ BUDAPEST,

IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 16

TELEFONSZÁM: 184-102

1947 szeptember 23-án Debrecenbe érkezett munkaszolgálatos hadifoglyok

Reiss Ervin, Bp., Népszínház-
utca 37. Kirov 307/3.

Fisch Sándor, Nyirbátor.
Kemerő 7508.

Oroszországból hazatért és a Degobnál jelentkezett munkaszolgálatosok névjegyzéke:

Rózsa Imre, 104/303, Alkot-
mány-u. 4.
Korunkauer Róbert, 102/303,
Népszínház-u. 13.
Krausz György, Szekszárd,
kmsz. Alkotmány-u. 4.
Fischmann Dávid, 101/21,
Király-u. 14.
Blau Sámuel, 101/18, Nefe-
lejte-u. 13.

Hovits Miklós, 109/23,
Nefelejts-u. 13.
Battyáni György, 101/40,
Palóc-u. 14/a.
Bodanszky Endre, 3/2, Nagy-
mező-u. 22.
Gelberg Ferenc, Fürst Sándor-
utca 3. félem. 3.
Mayerovits László, Z/880,
Király-u. 27.

A Degob jelentése Oroszországban levő munkaszolgálatos hadifoglyokról

Kallininben 7384. sz. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Krausz György, budapesti
lakos, kb. 36 éves, kereskedő. Steiner Imre, budapesti la-
kos, kb. 28 éves.

Országban tartózkodók névjegyzéke:

Bakala Andor, debreceni
lakos, kb. 28 éves, kereskedő.
Berkovits Zoltán, debreceni
lakos, kb. 28 éves, cipész.
Gottlieb László, debreceni
lakos, kb. 27 éves.
Horoskovits Mátys, kb. 38
éves, gazdatiszt.
Klein Pál, szegedi lakos, kb.
38 éves, főgár.
Dr. Kass Miklós, budapesti
lakos (Lévay-u. 23.), kb. 38
éves, ügyvéd.
Kende Béla, budapesti lakos,
kb. 34 éves, szőőr.
Nemes István, budapesti la-
kos (Akácfa-u. 43.), kb. 29 éves,
kereskedő segéd.
Rubovits Béla, kiskunhalasi
lakos, kb. 35 éves, villany-
szerelő.
Szabados Andor, budapesti
lakos (Wesselenyi-u.), ékszerész.

Csejlabinszokban tartózkodók névjegyzéke:

Weiss Miklós, szatmárnémeti
lakos, kb. 37 éves, kereskedő. Weiss Ödön, szatmárnémeti
lakos, kb. 37 éves, kereskedő.

Csejlabinszokban 3. sz. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Farkas Albert, manósvásár-
helyi lakos, kb. 42 éves, mal-
mos.
Kass Miklós, szatmárnémeti
lakos, kb. 36 éves, műszerész.
Kellner Pál, kolozsvári lakos,
kb. 36 éves, ékszerész.
Polák Pál, kolozsvári lakos,
kb. 30 éves, tisztviselő.
Radó Imre, kolozsvári lakos,
kb. 36 éves, cukorkás.

A DEGOB információk osztálya (Bethlen-tér 2., I. 36.) közlése
szerint fennnevezettek egészségesek és rövidesen hazatérnek.

A kirovi 7303/3. sz. lágerben tartózkodó muszok:

Meisner László, Ujfahértó.
Dr. Blau Tibor, Budapest.
Király-u. 51.
Fekete András, Bpest, Már-
tonhegyi-ut. 29.
Upor Andor, Bpest, Jókai-u. 4.
Ellás Lajos, Rákospalota,
Rákos-ut. 197.
Dr. Guttmann László, Nyir-
egyháza.
Popper Sándor, Budapest,
Akácfa-u. 22.
Klein Zoltán, Debrecen,
Bajcsy Zsilinszky-u. 36.

Friedmann József, Eger.
Siegenbaum Sándor, Gáva.
Singer Jenő, Bp., Szövetség-
utca 28.
Weisz László, Bpest, Vörös-
marly-u. 2.
Klein Dezső, Bpest, Mester-
utca 10.
Tambor Zoltán, Miskolc,
Telegdi-u. 4.
Donáth Ignác, Soltvadkert.
Gutlein Imre, Káspeszt.
Berkovits Árpád, Debrecen,
Pesti-u. 39.

Knüpfler Imre, Sopron, Vár-
kerület 12.
Kopár Aladár, Budapest.
Schwartz Andor, Sopron.

Dr. Radnai István, Nyíregy-
háza.
Dr. Schön György, Debrecen.

A kirovi 7307/2. lágerben levő muszos:

Qukner János, Bp., Miksa utca 7.

A kirovi 7307/8 lágerben tartózkodnak:

Grünwald Béla, Devecser.
Danzinger Sándor, Budapest.
Wesselenyi-u. 13.
Deutsch Árpád, Budapest.
Rosenberg, Békéscsaba.
Dr. Sinkó István, Szentcs.
Span Endre, Bpest, Péterffy
Sándor-u. 32.
Dr. Oblath Gábor, Budapest.
Péterffy Sándor-u. 19.

Klein Gábor, Bp., Dob-u. 103.
Spitzer József, Budapest.
Hölczel László, Bp., Nagy-
mező-u.
Tausz Ernő, Bp., Wessel-
nyi-utca.
Lówy Mihály, a községi III/4
századból.
Liebsch László.

A volozsnical kórházban tartózkodik:

Reiss Béla, Bp., Vécsey-u. 4.

Az adatokat a hazatért Reiss Ervin Budapest, Népszínház,
utca 37. szolgáltatja.

Goldberger Henrik halála

Goldberger Henrik gyáros, a
Kont Oszkár cég beállagja, a
Sashalmi Izraelita Hitközség
megalapítója és annak előbb
elnöke, majd örökös diszelnö-
ke, a Pesti Izraelita Hitközség
és Pesti Chevre Kadisa képví-
selőtestületének tagja, számos
felekezeti intézmény lelkény
részvevője, életének hatvan-
ötödik évében, hirtelen szen-
vedés után elhunyt. Temetése
nagy részvét mellett ment vég-
be a rákoskeresztúri zsidó te-
metőben. A gyászszertartást dr.
Schwarcz Benjámin rabbi és
Ábrahámsohn Manó főkantór
végezték. A Pesti Izraelita
Hitközség és a Pesti Chevre
Kadisa nevében Domonkos
Miksa ügyvezető, a sashalmi
hitközség nevében dr. Morgen-
stern Benő főrabbi lelkész-
szádos, az Achavasz Rein
névben dr. Reisz Sándor bu-
csuztatja az elhunytat. Gold-
berger Henrik szűkebb baráti
körének részvétét dr. Boda
Ernő tolmácsolta. kereskedő-
társai nevében pedig Nagel
Marcell beszélt.

Allig érkeznek zsidók az Egyesült Államokba

HIAS, amely az USA zsidó
bevándorlót fogadja, közli,
hogy a múlt hét egyik napján
nem kevesebb mint 14 hajó
futott be Európából a new

yorki kikötőbe. A 14 hajón
összesen 25 zsidó érkezett.

Ehhez a hírhez csak egy
megjegyzést tehetünk: úgy lát-
szik, a pogromista Anders ka-
tonák, a csejnikiek, a Vlasszov-
kozák és más reakciók
könnyebben jutnak amerikai
bevándorlási iratokhoz, mint a
hitleristák által hontalaná
tett zsidók!

Orth, kóser háztartási vezetés házvezetőnő

Kerecsk. október 15-iki belépése.
Adler István, Nógrádherczel.

Megosztanám

szoba könyv és lakásomat (kőcsúsz-
egyenest, kőcsúsz saját ágyamra
van. Egyedülálló nő vagyok. Cím:
Sip-utca 12., földszint 3.

Egyedül-

maradt, jömejelemes, vagyos, vá-
dál, 64 éves ügyvéd, háztartási ve-
zetésre keres egyedülálló, 50 év kő-
rű orvost, akit kölcsönös szimpáti-
ában, feleségül venne. Leveleket
„Uri Élet” címre a kiadóba.

GYERMEKET vállal vallásos
zsidó óvónő. „Tante Rózsi”
jellegre a kiadóba.

KERESKÜK különbejárt, butorozott
szobát, fürdőszobaszett, két,
ágyban levő férj részére, lehetősé-
gkor kasszával, „Ármozsléssel” je-
légre a kiadóba.

Pedikür speciális lábápolás díjtalan lábvizsgálat
benőtt körmök Rences pedikülmesternő
szakszerű, fájdalommentes kezelése, Csengery-u. 84

Ciános Mezei Vacuum VII., Akácfa-
takarit. Radiroz utca 62. Tel. 221-895

